

Hermanis Paukšs

KURBADS

1. CĒLIENS

1. aina

Saimnieks guļ gultā. Apkārt Saimniece ar saimes ļaudīm.

SAIMES KORIS. Bēdas, bēdas mūsmājās –
Saimnieks mirst,
Saimnieks mirst!

SAIMNIECE. Vai tu, vecais, pavisam prātu izkūkojis – visi darbi pusdarīti, bet tu tīšu prātu liecies gultā un mirsti nost!

SAIMNIEKS. Nav vairs svētības manam darbam – iesēju labību, tā nokalta, izlaidu ganībās lopus, tie apsprāga, uzcirtu aiz upītes jaunu istabu – tur visādi māži un nelabie ieperinājās...

SAIMNIECE. Vai tad nu tamdēļ kapā uz reizi jāliekas?! Aizņemsies sēklu – iesēsi labību, aizņemsies naudu – nopirksi lopus, kalējs sudraba zobenu izkals – aiztrieksi māžus un nelabos!

SAIMNIEKS. Kas man vairs sēklu, nabagam, aizdos, kurš man uzticēs naudu? Kalējs zobenu izkals, bet ko tas līdzēs, ja nav vairs spēka zobenu cilāt?

SAIMNIECE. Bet ko mēs bez tevis, bāreņi palikuši, iesāksim? Ko darīs meitas, ko puīši, kur es tagad likšos? Vai mums būs tev līdzī kapā jāgulstas? Kaut mantinieku būtu atstājis, ko par jauno saimnieku audzināt!

SAIMNIEKS. Par to nebēdā – kad būšu nomiris, liec mani šķirstā un ved tik uz kapiem – bet pa to ceļu, kas gar upīti iet – tur arī uzzināsi, kā pie mantinieka tikt... (*Mirst.*)

SAIMNIECE. Nu tad darīsim kā Saimnieks līcis...

SAIMES KORIS. (*dzied*) Bēdas, bēdas mūsmājās –
Saimnieks miris,
Saimnieks miris –
Nākam viņu aizvadīt
Prom pie veļiem
Apakš zemes...

Dziesmas laikā mirušais tiek guldīts šķirstā, šķirsts ievietots ratos, kuriem priekšā aizjūgta Ķēve, ratos iesēžas Saimniece un Meita, pie grožiem – Puisis. Rati dodas ceļā, kājāmgājēji pamazām atpaliek.

2. aina

Uz ceļa izlec Zivs. Ķēve satrūkusies metas sānis.

- PUISIS. Uš! Stāvi maita! Ko rausties!
- ĶĒVE. Es gan gribētu redzēt, kā tu pats neraustītos, ja kaut kas tāds tev uz ceļa priekšā piepeši izlēktu!
- PUISIS. Pievaldi mēli! Kurš te, galu galā, ir par braucēju – tu vai es?! Sāks te vēl lops man pretī runāt!
- SAIMNIECE. Kas tur ir?
- PUISIS. Rau – kāds neradījums piepeši no upes izlēcis un nobaidījis mūsu Ķēvi!
- MEITA. Neradījums?! Žēlīgais Dievs! Kas tagad būs?!
- SAIMNIECE. Bet tā taču Zivs!
- PUISIS. Nudien – milzu Zivs!
- MEITA. Žēlīgais Dievs! Tādu nešķīsteni gan vēl neesmu redzējusi! Ka tik nu neaprij mūs te tagad ar visiem ratiem!
- SAIMNIECE. Tik liela jau nu gan nebūs...
- ĶĒVE. Ko darīsim?
- PUISIS. Tu stāvi pie ratiem, lops! Kad izdomās ko darīt, tad arī tev pateiks, kas jādara!
- ĶĒVE. Es stāvu.
- SAIMNIECE. Kuš! Kas tad nu tā uz lopiņu bļaus!
- PUISIS. Bet ko tad šī mūždien te izrunājas?!
- SAIMNIECE. Tec labāk – atnes man to Zivi!
- PUISIS. Es nepacelšu...
- MEITA. Tad ta puisietis – nieka Zivtiņu nevar pacelt!
- PUISIS. Tec pacel pati, ja esi tik mutīga!
- MEITA. Un raudzīšu ar! (*Dodas pie Zivs.*) Nāc nu, Zivtiņ – nespārdies – es tevi nesīšu Saimniecei!
- ZIVS. Lai Saimniece pati nāk – tev es rokā nedošos!
- PUISIS (*Meitai*). Nu? Ko tu tur knosies?
- MEITA. Zivs teic, ka Saimniecei pašai esot jānāk...
- SAIMNIECE. Kas tad nu tā par runāšanu! Man baltas drānas – kādas tās izskatīsies, ar gļotām un zvīnām aplipušas? (*Puisim*) Tec tad tu atnes!

PUISIS. Nu tad raudzīšu ar! (*Pieiet pie Zivs.*) Nāc nu, Zivtiņ – nespārdies – es tevi nesīšu Saimniecei!

ZIVS. Lai Saimniece pati nāk – tev es rokā nedošos!

MEITA. Nu? Ko šī saka?

PUISIS. Lai Saimniece pati nākot...

SAIMNIECE. Nu – kad pati, tad pati. (*Pieiet pie Zivs.*) Nāc nu, Zivtiņ, nespārdies – būsi mums sēru mielastam!

ZIVS. Gan sērām būšu tev, gan priekiem. Ieklausies labi – liec mani izvārīt, bet neļauj nevienam citam no šī viruma ne kumosa baudīt – apēd visu pati! Tad tev no manis radīsies dēls – tāds stiprinieks, kāds pasaulē nebūs vēl redzēts! Bet tagad – liec mani šķirstā un griez Ķēvi uz māju pusi!

SAIMNIECE. Apžēliņ! Bet šķirstā jau Saimnieks guļ! Pacieties, kamēr to apglabājam!

ZIVS. Dari kā lieku!

SAIMNIECE. Tad taisiet vaļā šķirstu!

PUISIS (*noceļ šķirstam vāku*). Bet kur tad Saimnieks?...

SAIMNIECE (*ieskatās šķirstā*). Kur Saimnieks?...

MEITA. Žēlīgais Dievs! Saimnieks pazudis no šķirsta!

ZIVS (*ielec šķirstā*). Pietiks jums te brīnīties! Grieziet uz māju pusi!

PUISIS (*Ķēvei*). Nū! Lops! Taisies, ka tiekam uz mājām!

3. aina

Mājās.

SAIMES KORIS. Nu gan brīnumi! Nu gan brīnumi!
Saimnieku aizveda, Zivtiņu atveda!
Saimnieku aizveda, Zivtiņu atveda!
Nu būs Saimniecei mielastam vira!

SAIMNIECE (*Meitai*). Tagad klausies labi uzmanīgi – pagatavo no šīs Zivs man viru – bet pieraugi – tā lai neviens cits ne kumosīņa nedabūtu!

MEITA. Ūja! Vai tad nu tu domā viena pati tādu lērumu viras sev iekšā dabūt?!

SAIMNIECE. Dari, ko tev liek, un skaties, lai netrūktu sāls!

MEITA. Daru, ko man liek, un skatos, lai netrūktu sāls!

PUISIS (*Ķēvei*). Bet tu paganies tepat pa pagalmu – gana šodien esi vilkusi!

ĶĒVE. Varēji jau nu arī kādu auzu klēpīti atvēlēt...

PUISIS. Kur tad es tev tās auzas raušu? Pati zini, ka visa labība nokaltusi!

SAIMES KORIS. Ko nu tu darīsi,
Ai, kalpu Meita,
Ar dižo Zivi,
Ai, kalpu Meita?

MEITA. Likšu uz pavarda lielāko katlu,
Smelšu no avota ūdentiņu,
Saliešu katlā ar baltu spaini -
Apakšā sarkanu uguni kuršu.
Apakšā sarkanu uguni kuršu -
Lai vārās ūdens, burbuļus mezdams.

SAIMES KORIS. Ko vēl tu darīsi,
Ai, kalpu Meita,
Ar dižo Zivi,
Ai, kalpu Meita?

MEITA. Paņemšu tuteni, nokaušu Zivi,
Nokaušu Zivi, izņemšu ķidas,
Izņemšu ķidas, griezīšu spuras,
Griezīšu spuras, griezīšu asti,
Griezīšu asti, griezīšu galvu -
Visu, kas neēdams – skaidienā sviedīšu!

SAIMES KORIS. Ko tad tu darīsi,
Ai, kalpu Meita,
Ai, kalpu Meita,
Ar dižo Zivi?

MEITA. Metīšu katlā, lai tā tur vārās,
Lai tā tur vārās, lai tā top mīksta -
Lai Zivs top mīksta, lai vira garda,
Saimniece ēzdama lai viru slavē!
Lai slavē viru, lai slavē mani,
Ka tik nu ēzdama nepārplīstu...

SAIMES KORIS. Ka tik nu ēzdama nepārplīstu!

ĶĒVE Saimniecei Zivs – ķēvei ķidas – tā jau tas dzīvē pienākas. Bet arī par to paldies – lopam lopa dzīve, lopam lopa prieks. Jo mazāks prieks, jo lētāk tiek, un arī tas nav nieks un nepavisam lieks.

SAIMES KORIS. Nu vārās ūdens,
Burbuļus mezdams –
Vai Zivs jau mīksta,
Ai, kalpu Meita?

MEITA. Nē, nav vēl mīksta,
Vēl jāpavāra!

SAIMES KORIS. Kā vārās ūdens,
Burbuļus mezdams,
Kā laizās uguns,
Pagales rīdama,
Vai vira garda,
Ai, kalpu Meita?

MEITA. Metīšu sāli – veselu sauju -
Veselu sauju – un samaisīšu -
Jo vairāk maisīšu, jo taps tā gardāka ...

SAIMES KORIS. Kā laizās uguns,
Pagales rīdama,
Kā vārās ūdens,
Burbuļus mezdams...
Vai vira gatava,
Ai, kalpu Meita ?

MEITA. Metīšu sāli – vēl vienu sauju -
Vēl vienu sauju – un samaisīšu -
Jo vairāk maisīšu, jo taps tā gardāka -
Jo taps tā garda, jo Saimniecei smeķēs -
Ka tik nu ēzdama nepārplīstu!

SAIMES KORIS. Ka tik nu ēzdama nepārplīstu!
Kā laizās uguns,
Pagales rīdama,
Kā vārās ūdens,
Burbuļus mezdams...
Vai vira gatava?
Vai vira garda?

MEITA. Metīšu sāli – vēl trešo sauju -
Vēl trešo sauju – un samaisīšu -
Jo vairāk maisu, jo gardāka vira -
Nu jau būs gana – celšu tik galdā -
Ēd, Saimniec, ēzdama – vien nepārplīsti!

SAIMES KORIS. Ēd, Saimniec, ēzdama -
Vien nepārplīsti!

SAIMNIECE. Paldies jums visiem
Par vēlējumu!

SAIMES KORIS. Smel tagad, Saimniece,
Karoti pirmo!
Saki, vai pirmā
Karote garda?

SAIMNIECE. No pirmās karotes
Maz ko var saprast -
Vien mēles galiņu
Apslapināju...

SAIMES KORIS. Pirmo kad karoti
Saimniece smēla,
Trešdaļu katla
Tā mutē sev cēla -
Mēlei vien galiņu
Apslapināja...

Ai, ai, Saimniece,
Kā nu tev gāja!
Ai, ai, Saimniece,
Kā nu tev gāja!
Smel tagad, Saimniece,
Karoti otro!
Saki, vai otrā
Karote garda?

SAIMNIECE. No otrās karotes
Sāku ko nojaust -
Sāku ko nojaust
Bet nepaguvu...

SAIMES KORIS. Ai, ai, Saimniece,
Kā nu tev gāja -
Sāki ko nojaust,
Bet nepaguvi!
Otro kad karoti
Saimniece smēla,
Pusi no katla
Tā mutē sev cēla!
Smel tagad, Saimniece,
Karoti trešo!
Saki, vai trešā
Tev karote smeķē?

SAIMNIECE. Ai, trešā karote
Tiešām bij laba -
Smeltu vēl ceturto -
Žēl – bet vairs nava...
Tencinu, Zivtiņ,
Par virumu gardu -
Iešu nu dusēt
Uz kaktiņu savu...

SAIMES KORIS. Taisies nu, Saimniece,
Labāk uz pirti!
Šitādu Zivi
Tu apēdusi!
Taisies nu, Saimniece,
Labāk uz pirti!
Šitādu katlu tu izstrēbusi!
Sakursim pirti,
Lai būtu tev silti,
Lai piepildās tagad,
Viss, kas bij solīts!

PUISIS (*Meitai*). Celies, guļava! Saimniecei dēls piedzimis! Skrienam skatīties!

MEITA. Man arī.

PUISIS. Nu ir brīnumi!... Un tik liels jau!... Kādu vārdu dosi?

MEITA. Jurgis.

PUISIS. Labs vārds kalpadēlam. Bet ejam tad to saimniekdēlu skatīt! (*Ierauga Kurbadu.*) Un kas tu tāds?

KURBADS. Es Kurbads – Ķēves dēls.

PUISIS. Nu ir brīnumi!... Ķēvei arī dēls piedzimis?...

ĶĒVE. Jā – pagājšnakt atskrēja...

PUISIS. Bet varens gan...

KURBADS. Tu skaties – ja slikti pret manu māti izturēsies!...

PUISIS. Nē, nē – ko nu!... Ko nu vairs!... Nu jau nē... Bet kur tad tas saimniekdēls?!

5. aina

Pie saimnieces.

SAIMNIECE. Tā... Man dēls piedzimis... Meitai dēls piedzimis... un arī Ķēvei dēls piedzimis... Un Ķēves dēls vēl tas dižākais!... Kā tad nu sanāk, ko? Tad jau jūs arī esat to vakardienas virumu baudījušas?!

MEITA. Vien tikdaudz, lai saprastu, cik sāls liekama!

SAIMNIECE. Un Ķēve cik?

ĶĒVE. Es tās ķidas un spuras, kas skaidienā mētājās, apēdu. Un galvu. To tak tu, Saimniec, neēstu?

SAIMNIECE. Nē, to gan es neēstu. Meita pie visa vainīga! Nāktos viņu tagad noslānīt. Bet lai paliek... No vienas zivs mums visām tie dēli radušies. Tad jau tikpat kā brāļi. Eita nu visi trīs pie darbiem – mans Pēteris zinās, kas jādara!

PĒTERIS. Nu tad iesākumā – pie pļaušanas!

6. aina

Pļavā.

JURĢIS. Pēter, Pēter – Kurbads izkapti salauza!

PĒTERIS. Kurbad!... Vai tad nu nevar uzmanīgāk?!

KURBADS. Ar smilgu nav pļaušana – dod stiprāku izkapti vai citu darbu!

PĒTERIS. Kur es tev stiprāku izkapti ņemšu? Ej kokus gāzt!

7. aina

Mežā.

JURĢIS. Pēter, Pēter – Kurbads cirvi salauza!

PĒTERIS. Kurbad!... Vai tad nu nevar uzmanīgāk?!

KURBADS. Ar žagariņu nav gāšana – dod lielāku cirvi vai citu darbu!

PĒTERIS. Kur es tev lielāku cirvi raušu! Ej tad art!

8. aina

Laukā.

JURĢIS. Pēter, Pēter – Kurbads salauza arklu!

PĒTERIS. Kurbad!... Nu vai tiešām tu nevari uzmanīgāk?!

KURBADS. Ar skalu nav aršana – dod stiprāku arklu vai citu darbu!

PĒTERIS. Nav man stiprāka arkla! Ej baļķus kraut!

9. aina

Kurbads guļ, atzvēlies pret baļķu kaudzi. Uznāk Jurģis, atzveļas viņam blakus.

JURĢIS. Tu tik guli vien?

KURBADS. Ko citu darīt?

JURĢIS. Nu ja – tu tikai pirkstu pakustini – un visi darbi apdarīti... Man vaiga sviedros un melnās miesās jāraujas...

KURBADS. Man arī gribētos reiz sviedrus plūstam just. Šeit nav man tāda darba.

Uznāk Pēteris.

PĒTERIS. Tad te jūs abi laiskojaties?

JURĢIS. No darba vien jau dzīve nesastāv.

PĒTERIS. Ir Kurbads savus darbus padarījis, bet tavējie vēl pusē nav.

JURĢIS. Ir Kurbads Ķēves dēls no jēlām ķidām dzimis – es kalpu meitas dēls, turklāt vēl sīks un vārīts.

PĒTERIS. Es arī sievai dzimis, arī vārīts, bet pūsties neēju pirms darbi galā nav.

JURĢIS. Tu saimniekdēls. Tev alga divkārša. Tad ar par diviem raujies!

KURBADS. Kas tā par istabu?

BRĀĻI. Kur?

KURBADS. Tur – pāri upei.

PĒTERIS. Ā – to vēl vecais saimnieks uzcirta. Neilgi priekš šā nāves.

KURBADS. Tad tā ir mūsu māja?

PĒTERIS. Nē – manējā.

KURBADS. Lai būtu tavējā. Kāpēc tur nedzīvo?

PĒTERIS. Tur dzīvo citi.

JURĢIS. Bet paklausies – kas tā par tavu māju, ja citi dzīvo tur?

PĒTERIS. Tur netīrs – visos kaktos – mošķi.

KURBADS. Kur netīrs – vajag iztīrīt.

JURĢIS. Ej – tīri!

KURBADS. Jā – iešu es. Kas nāks man līdzi?

PĒTERIS. Es ietu. Kas paliks te?

JURĢIS. Nu, viens es nepalikšu.

KURBADS. Tur darbs pa naktīm.

JURĢIS. Ko?! Darbs dienā šeit un vēl pa naktīm tur?!

KURBADS. Es domāju – trīs naktīs tiksīm galā.

JURĢIS. Trīs naktis pavadīt bez miega?! Vai tu traks?

KURBADS. Tāds darbs gan būs tā vērts. Ko sakāt?

PĒTERIS. Par savu laikam vajag parūpēties...

JURĢIS. Nu ko tad es? Es tikai kalps. Kur citi skrien – es pakaļ! Ja kungi nolemj nāvei rīklē brist, mans pienākums ir vismaz paskatīties!

PĒTERIS. Nav Kurbads kungs.

JURĢIS. Ko tad tu viņam klausī?

PĒTERIS. Ja padoms labs – der ieklausīties.

JURĢIS. Jo trakāks padoms, jo tev labāks!

KURBADS. Iesim?

PĒTERIS. Iesim.

KURBADS. Jau šo nakt.

JURĢIS. Jau šonakt?!

KURBADS. Šonakt!

JURĢIS. Kāpēc tāda steiga?

KURBADS. Bet kāpēc atlikt?

PĒTERIS. Mums nav ieroču.

KURBADS. Vai dzirdat – kalējs kaļ! Vai nepagūs līdz pusnaktij mums nokalt zobenus?

PĒTERIS. Varbūt, ka pagūs...

JURĢIS. Nu, cerēsim... ka nepagūs... Es tiešām nesaprotu, kālab tāda steiga?... Ja nams ar mošķiem stāvējis līdz šim, kāpēc tas nevarētu stāvēt vēl tikpat?... (*Seko brāļiem.*)

10. aina

Smēde. Kalējs kaļ. Ienāk Kurbads ar brāļiem. Paliek stāvam pie durvīm. Skatās.

JURĢIS. Tas gan ir vīrs...

PĒTERIS. Jā, tam ir spēks...

KURBADS. Jā – spēks un māka...

KALĒJS (*pārtrauc kalt*). Kas jauniem kungiem – zirgi kaļami vai arklam lemess?

PĒTERIS. Nē – zobeni.

KALĒJS. Ja zobeni – tas nav pa jokam. Cik dižs būs pretinieks?

JURĢIS. Visādas raganas un velni!

KALĒJS. Tos sudrabs ņems. Cik diži cilātāji?

JURĢIS. Man tādu mazāku.

PĒTERIS. Man – tā – pa vidam...

KURBADS. Man kal, cik lielu izkalt spēj!

KALĒJS. Tad sāksim ar to mazāko. (*Izkaļ Jurģim zobenu.*) Nāc – lūko!

JURĢIS (*pacilā zobenu*). Gan varēja tas drusku vieglāks būt... bet pateicos – kas kalts, tas kalts – nu jārauga būs nest...

KALĒJS. Jo vairāk cilāsi, jo vieglāks taps. (*Izkaļ Pēterim zobenu.*) Nu? Vai būs labs?

PĒTERIS (*pacilā*). Jā. Pašā laikā.

KALĒJS. Ņem par labu! (*Izkaļ Kurbadam zobenu.*) Raugi nu – vai nav par smagu?

KURBADS (*pacilā zobenu*). Tas varēja būt trīstik smags.

KALĒJS. Gan kļūs tas trīstik smags – pat deviņkārt! Nāk klāt pie zobena vēl vīra svars un spars. Nu lai jums spēks un veiksmē!

BRĀĻI. Tencinām!

11. aina

Jaunā māja. Milžabēri.

MEŽABĒRNI. Kurbads nāk! Kurbads nāk!

Nu pēc sukām smirdēt sāk!

Prom pa kaktiem, prom pa pakšiem -

Jāglābj sava āda aši!

Ienāk Kurbads ar brāļiem.

KURBADS. Klusu viss...

JURĢIS. Šāds klusums man pagalam nepatīk...

PĒTERIS. Kāds plašums te... Cik augsti griesti... Jā, varenu mans tēvs to uzcirtis...

JURĢIS. Mums viens ir tēvs – tā milzu Zivs!

PĒTERIS. Jums tēvs ir viens, man – divi.

JURĢIS. Nu ja – tu saimniekdēls, tu bagāts! Tad paliec te viens pats ar savu bagātību! Mēs netraucēsim. Kurbad – ejam!

PĒTERIS. Tu kalps – tev jāstāv še – pie manis! Par to tev manā mājā kaktiņš būs.

JURĢIS. Bet Kurbadam?

PĒTERIS. Ir Kurbadams varonis, tam – ka tik dižāks darbs.

KURBADAMS. Jau pusnakts tuvojas. Nāks milzis trejām galvām. (*Jurģim.*) Tas vājākais no viņiem, tā tad – tavš. Ņem zobenu un skaties – nelaid pāri tiltam!

JURĢIS. Lai būtu tā – kas vājākais, tas mans – vien neaizmirstiet savākt manus kaulus! (*Prom.*)

PĒTERIS. Bet ko mēs?

KURBADAMS. Tu vari atpūsties – tev darbs būs nākamnakt.

PĒTERIS. Bet tu?

KURBADAMS. Es iešu skatīties, kā viņš tur galā tiek.

PĒTERIS. Tad lai jums laba nakts!

KURBADAMS. Tev arī. (*Prom.*)

12. aina

Uz tilta.

JURĢIS. Cik silta nakts. Rau, apaļš mēness kā sudrabacs uz zemi lūkojas... Ak, saldā dzīve – tu pilna sapņiem, pilna cerībām... Tik daudz kas nāks... Un kas par to, ka esi kalps? Tev mantas nav, par kuru jābaidās... Tavš prāts ir brīvs... Ja saimnieks mirst vai nabags kļūst – tu vari lūkoties pēc nākamā... Tev skauģu nav, jo nav ko skaut... Tāpat kā citiem satumst nakts... Tāpat kā citiem diena aust... Ak, Dievs... kur ir tas Trejgalvis? Ne kauties gribas vairs, bet saldi snaust...

Parādās Milžabērni.

MILŽABĒRNI. Čučī, guli, kalpadēls -
 Tavi darbi apdarīti -
 Mēness ara vecainīti,
 Saule graudus birdināja,
 Saule graudus birdināja
 Pār baltiem tīrumiem,
 Pār baltiem tīrumiem,
 Pār smagiem plakstiņiem.

Šitas guļ! Mūkam nu atpakaļ istabā! Paga! Vēl ne! Nočiepsim zobenu!
 Nočiepsim! Nočiepsim! Pag! Tur kāds nāk! Kurbad! Kur tas te nelaikā
 uzkūlies?! Mūkam! Mūkam!

Milzbērne prom, uznāk Kurbads.

KURBADS. Ei! Kur tad nu ir lielais tilta sargātājs? Guļ kā pelavu maiss. Brālīt! Mosties jel! Brālīt!... Nekā... Zobens pavilkts no maksts... Būs pa miegam raudzījis cīnīties... Jāpavelk malā, lai nemaisās pa kājām...
(*Pavelk Jurģi malā.*)

Trīs vanagi svilpdami atlaižas. Nometas otrpus tilta.

VANAGI. Va-dzi! Tur kāds stāv!... Tas jau Kurbads!... Kurbads!... Vai lidosim pāri?... Nē, nelidosim vis – gaidīsim saimnieku!... Gaidīsim...

Trīs vilki kaukdami atskrien, satupstas otrpus tilta.

VILKI. Va-dzi! Kas tur stāv?

VANAGI. Kurbads.

VILKI. Kurbads?

VANAGI. Kurbads.

VILKI. Vai skriesim garām?... Neskriesim – viņam zobens rokā! Gaidīsim saimnieku!... Gaidīsim...

Uznāk Trejgalvis.

TREJGALVIS (*vanagiem un vilkiem*). Ko jūs te satupuši?

VANAGI un VILKI. Rau – Kurbads stāv!

TREJGALVIS. Ko?... Kurbads?...

VANAGI un VILKI. Kurbads.

TREJGALVIS. Novāc zobenu, Kurbad! Laid tiltam pāri!

KURBADS. Nelaidīšu!

TREJGALVIS. Man patiltē nauda glabājas – došu tev pūru kapara!

KURBADS. Nevajag man tavas naudas.

TREJGALVIS. Ko tad tu gribi?

KURBADS. Kauties.

TREJGALVIS. Tad rādi, cik esi varens! Ar šādu tādu es kauties neiešu. Pūt – cik vari naudas no patiltes izpūst!

KURBADS. Pūt pirmais – tu vecāks!

TREJGALVIS (*pūš*). Vai redzi – vesela jūdze!

KURBADS. Redzu. Skaties tagad tu! (*Pūš.*) Trīs jūdzes!

TREJGALVIS. Trīs jūdzes?

KURBADS. Trīs jūdzes – tā ka nāc nu šurp!

Abi kaujas. Kurbads veic. Vanagi svilpdami prom.

Vilki kaukdami prom. Saskrien milžabērni.

MILŽABĒRNI. Tētis pagalam!... Tētis pagalam!... Tētis pagalam!...

KURBAD. Žēl man jūsu – bārenīšu, bet ko lai dara – tādas ir vīru cīņas – šoreiz man paveicās, bet jūsu tētim – ne.

MILŽABĒRNI. Kurbad, Kurbad – ļauj mums mūsu tētiņa kaulus salasīt!

KURBAD. Bet kas man par to būs?

MILŽABĒRNI. Mēs par to tev arī vienreiz pakalposim! Iepūt tik šai kapara svilpītē un pasauc –

Milža bērni, nejaucēni –

Šurp pie manis, lāga zēni!

Tūlīt būsīm klāt kā likts!

KURBAD. Tad lasiet!

Milžabērni savāc Trejgalvja atliekas. Parādās Trejgalvja sieva.

TREJGALVJA SIEVA. Nu pagaidi, Kurbad, tu,

Kas manu vīru nomaitāji -

Saņemsi pelnīto atmaksu,

Kad vīratēvs pārnāks mājās!

13. aina

Istaba. Kurbads guļ. Pēteris mostas. Ienāk Jurģis.

PĒTERIS. Nu? Kā tad tev gāja? Cik milžus nokāvi?

JURĢIS. Nezinu... Tāds miegs uznāca... ka ne atkauties... Tā arī nogulēju līdz šim brīdim...

PĒTERIS. Labs sargātājs!

JURĢIS. Redzēsim, kā vēl pašam nākamnakt ies!

PĒTERIS. Par to rītā runāsim. Es tagad eju! (*Prom.*)

KURBAD (*pamostas*). Kur Pēteris?

JURĢIS. Aizgāja sargāt.

KURBAD. Un tu ko darīsi?

JURĢIS. Likšos pagulēt.

KURBAD. Vai tad nu nebūsi diezgan izgulējies?

JURĢIS. Tā... it kā būtu... bet tā... it kā vēl gribas...

KURBAD. Nu tad paguli ar – lai nākamnakt nenāktu miegs.

JURĢIS. Un tu ko darīsi?

KURBAD. Iešu paraudzīt, kā Pēterim veicas.

JURĢIS. Ej... Ja satiec, nodod sveicienus arī no manis... (*Aizmieg.*)

KURBADŠ. Katrā ziņā. (*Prom.*)

14. aina

Pēteris sēž uz tilta.

PĒTERIS. Cik skaista nakts... Pat aizmirst var, ka daudzgalvaini milži tepat klimst... Vai tikai vajadzēja šurpu nākt? Jā – zobens sudraba un ass... Bet ja nu samisējas?... Negribas vēl mirt... Tik ilgi iztikām bez šīs te istabas – vai neiztiktu vēl? Tur tagad brāļi saldi snauž... Es arī labprāt mirkli nosnaustos pirms milzis nāk... Varbūt, ka nemaz neatnāks... Būs nobijies... (*Žāvājas.*)

Parādās Milžabērni.

MILŽABĒRNI. Čuči, guli, saimniekdēls -
Tava manta drošībā -
Zaķis laukus uzmanīja,
Pele guļ pie klētsdurvīm -
Tava manta drošībā -
Čuči, guli, saimniekdēls!

(*Kad Pēteris aizmīdīs.*) Šito mums arī izdevās!... Raudzīsim nu vēl zobenu izvilk... Ka tevi jupis! Atkal tas Kurbads nāk! Mūkam! Mūkam!

Milžabērni aizmūk, uznāk Kurbads.

KURBADŠ. Tā jau es domāju... šitas arī guļ... Pēterīt, brālīt, neguli, mosties – atnāks Sešgalvis – gulošu aprīs!... Nē, šitas tik drīzi vēl nemoģīsies... Zobens līdz pusei izvilkts – būs sapnī milzis rādījies... Pašļūc tad, brālīt, sānis un nemoģies man pa kājām! (*Aizvelk Pēteri malā.*)

Seši vanagi svilpdami atlaižas. Nometas otrpus tilta.

VANAGI. Va-dzi! Tur kāds stāv!... Tas jau Kurbads!... Kurbads!... Vai lidosim pāri?... Nē, nelidosim vis – gaidīsim saimnieku!... Gaidīsim...

Seši vilki kaukdami atskrien, satupstas otrpus tilta.

VILKI. Va-dzi! Kas tur stāv?

VANAGI. Kurbads.

VILKI. Kurbads?

VANAGI. Kurbads.

VILKI. Vai skriesim garām?... Neskriesim – viņam zobens rokā! Gaidīsim saimnieku!... Gaidīsim...

Uznāk Sešgalvis.

SEŠGALVIS (*vanagiem un vilkiem*). Ko jūs te satupuši?

VANAGI un VILKI. Rau – Kurbads stāv!

SEŠGALVIS. Ko?... Kurbads?...

VANAGI un VILKI. Kurbads.

SEŠGALVIS. Novāc zobenu, Kurbad! Laid tiltam pāri!

KURBADS. Nelaidīšu!

SEŠGALVIS. Man patiltē nauda glabājas – došu tev divus pūrus sudraba!

KURBADS. Nevajag man tavu sudrabu!

SEŠGALVIS. Ko tad tu gribi?

KURBADS. Kauties!

SEŠGALVIS. Tad rādi, cik esi varens! Ar šādu tādu es kauties neiešu! Pūt – cik vari sudraba no patiltes izpūst!

KURBADS. Tu esi vecāks – pūt pirmais!

SEŠGALVIS (*pūš*). Vai redzi – trīs jūdzes!

KURBADS (*pūš*). Sešas jūdzes! Nāc nu šurp!

Abi kaujas. Kurbads veic. Vanagi svilpdami prom.

Vilki kaukdami prom. Saskrien Milžabērni.

MILŽABĒRNI. Vectētiņš pagalam!... Vectētiņš pagalam!... Vectētiņš pagalam!...

KURBADS. Neko nevar darīt, mazulīši – ja es nebūtu nokāvis jūsu vectētiņu, vectētiņš nokautu mani – tādas ir vīru cīņas – es šoreiz izrādījos stiprāks...

MILŽABĒRNI. Kurbad, Kurbad – ļauj mums vectētiņa kaulus salasīt!

KURBADS. Bet kas man par to būs?

MILŽABĒRNI. Mēs par to tev otreiz atskriesim palīgā! Iepūt tik šai sudraba svilpītē un pasauc –

Milža bērni, nejaucēni -
Šurp pie manis, lāga zēni! –

Tūlīt būsīm klāt kā likts!

KURBADS. Tad lasiet!

Milžabērni savāc Sešgalyja atliekas. Parādās Sešgalyja sieva.

SEŠGALVJA SIEVA. Nu pagaidi, Kurbad, tu,
Kas manu vīru un dēlu
Nomaitāji!

Saņemsi pelnīto atmaksu,
Kad vīratēvs deviņām galvām
Pārnāks mājās!

15. aina

Istaba. Kurbads guļ. Jurgis mostas. Ienāk Pēteris.

JURĢIS. Nu, Pēterīt – un kā tad tev gāja?

PĒTERIS. Nesauc mani par Pēterīti – es tomēr esmu saimnieks, lai arī brālis – sauc mani par Pēteri!

JURĢIS. Un kā tad tev gāja, Pēter?

PĒTERIS. Pats nezinu – tikko pamodos.

JURĢIS. Nu – ja jau pamodies – tātad – labi gāja! Ir divas labas lietas šai pasaulē – aizmigt un pamosties. Aizmigt labi tāpēc, ka guļot nav jāstrādā, bet pamosties – tāpēc, lai saprastu, ka esi tomēr vēl dzīvs! turklāt viena šī lieta bez otras nav iespējama.

KURBADŠ (*atver acis*). Uz šo nakti gan to vienu lietu aizmirstiet – ar tiem jaunuļiem kā nu bija, tā bija – bet nu nāks Deviņgalvis – baidos, ka viens es netikšu ar viņu galā. Te būs krūze – ne acu no tās nenovērsiet – ja ūdens par asinīm top – bez kavēšanās palīgā skrieniet!

PĒTERIS. Kāda runa!

JURĢIS. Vai tad nu mēs nesaprotam!

KURBADŠ. Tad ar dievpalīgu! (*prom*)

JURĢIS. Nu? Kurš pirmais to krūzi uzmanīs?

PĒTERIS. Tu. Kad jūti, ka nevari vairs izturēt – modini! (*Aizmiegs.*)

JURĢIS. Jau nevaru... Pēter... mosties... Guļava... (*Aizmiegs.*)

MILŽABĒRNI. Šitie divi guļ! Kad trešo iemidzināsim, tad nebūs vairs kas pamodina!

16. aina

Uz tilta. Kurbads stāv ar kailu zobenu rokā. Parādās Milžabērni.

MILŽABĒRNI. Čučī, guli, Ķēves dēls,
Tavi darbi apdarīti -
Visi milži nogalēti,
Nešķīsteņi aiztramdīti -
Čučī, guli, Ķēves dēls!

Šitas neguļ... Stāv... Stāv gan, bet aizvērtām acīm!... Nudien – šis ir aizmidzis stāvus... Paņem zobenu un mūkam!... Kāpēc es? Pats paņem!... Nē – labāk neaiztiec – ka nepamostas... Mūkam!... Mūkam!...

Bet klusiņām – lai nepamostas... (*Aizlavās atskatīdamies un viens otru kušīnādami.*)

Deviņi vanagi svilpdami atlaižas. Nometas otrpus tilta.

VANAGI. Va-dzi! Tur kāds stāv!... Tas jau Kurbads!... Kurbads!... Stāv un nepakustas... Vai lidosim pāri?... Nē, nelidosim vis pāri – gaidīsim saimnieku!... Gaidīsim...

Deviņi vilki kaukdami atskrien, satupstas otrpus tilta.

VILKI. Va-dzi – kas tur stāv?

VANAGI. Kurbads.

VILKI. Kurbads?

VANAGI. Kurbads!

VILKI. Stāv un nepakustas... Vai skriesim garām?... Neskriesim – viņam rokā zobens... Gaidīsim saimnieku!... Gaidīsim...

Uzskrien Ķēve.

ĶĒVE. Kurbad, dēliņ, neguli – zeme trīcēt sāk – mosties! – Deviņgalvis nāk!

VANAGI. Nemostas?

VILKI. Nemostas.

VANAGI. Tas labi – lai paguļ – varoņus nevajag modināt – ej nu sazini, ko tāds pamodies pastrādās!

ĶĒVE. Kurbad! Vai tu modīsies beidzot vai ne! (*Sper viņam.*)

Kurbads krīt un uztrūkstas no miega.

KURBAD. Kas te?!

VILKI. Vai... Tā jau nu gan nevajadzēja...

ĶĒVE. Nu paldies Dievam! (*Prom.*)

VANAGI. Ko tad jūs ļāvāt? Ķeriet! Kodiet! Plēsiet!

VILKI. Nu jau par vēlu...

Uznāk Deviņgalvis.

DEVIŅGALVIS. Ko stāvat?! Kam neejat pāri pār tiltu?

VILKI un VANAGI. Tur Kurbads.

DEVIŅGALVIS. Kurbads? Kas tas par Kurbadu?

KURBAD. Es – Ķēves dēls!

DEVIŅGALVIS. Novāc zobenu, Kurbad! Laid tiltam pāri!

KURBAD. Nelaidīšu!

DEVIŅGALVIS. Drosmīgs.

VILKI un VANAGI. Nekaunīgs!

DEVIŅGALVIS. Lai notiek, Kurbad – man patiltē nauda glabājas – došu tev trīs pūrus zelta par pārlaišanu!

KURBADS. Ne jau naudas dēļ te pusnaktī stāvu.

DEVIŅGALVIS. Kamdēļ tad?

KURBADS. Kauties gribu!

DEVIŅGALVIS. Drosmīgs.

VILKI un VANAGI. Nē, nē – pārdrošs un nekaunīgs!

DEVIŅGALVIS. Tad rādi, cik esi varens! Ar šādiem tādiem es nekaujos! Pūt – cik vari zelta no patiltes izpūst!

KURBADS. Tu esi vecāks – pūt pirmais!

DEVIŅGALVIS. Piekļājīgs.

VILKI un VANAGI. Nekaunīgs! Viltīgs!

DEVIŅGALVIS. Kāda tur viltība? (*Pūš.*) Vai redzi – būs jūdzes sešas!

KURBADS (*pūš*). Man – visas deviņas!

DEVIŅGALVIS. Tad nāc tik šu!

Abi kaujas.

VILKI un VANAGI. De-viņ-gal-vi! De-viņ-gal-vi!

KURBADS (*cērt*). Trīs galvas nost!

VILKI un VANAGI. Vai!...

KURBADS. Nu tu vairs tikai Sešgalvis! Jau tādu veicu!

DEVIŅGALVIS. Trīs izaug vietā! Es atkal Deviņgalvis!

VILKI un VANAGI. De-viņ-gal-vi! De-viņ-gal-vi!

KURBADS. Tas vairs nav godīgi!

DEVIŅGALVIS. Kā katrs prot, tā cīnās!

Abi kaujas.

KURBADS (*cērt*). Jau sešas galvas nost! Bet trejgalvis – man nieks!

VILKI un VANAGI. Vai!...

DEVIŅGALVIS. Kur sešas nocirstas, tur sešas izaug vietā! Es atkal Deviņgalvis!

VILKI un VANAGI. De-viņ-gal-vi! De-viņ-gal-vi!

KURBADS. Vai neatvilksim elpu?

DEVIŅGALVIS. Atvilksim...

17. aina

Istaba. Kurpada krūze vārās, sarkanus burbuļus mezdams. Brāļi guļ. Uzskrien Ķēve.

ĶĒVE. Jūs miegamices! Tūlīt augšā! (*Sper.*)
PĒTERIS. Kas ir?... Kas noticis?..
JURĢIS. Vēl mazliet pagulēt..
ĶĒVE. Vai neredzat, ka ūdens asinīs?!
JURĢIS. Ko?... Kādas asinis?..
PĒTERIS. Patiešām!... Vai es tev nevēlēju mani modināt?!
JURĢIS. Es modināju! Bet tu necēlies!
ĶĒVE. Nav laika tagad skaidroties! Uz tiltu!
BRĀĻI. Uz tiltu!

18. aina

Uz tiltu.

DEVIŅGALVIS. Vai nebūsi vēl elpu atvilcis?
KURBADS. Tūlīt jau būšu.
DEVIŅGALVIS. Tad stājies pretī! Nav laika man ar tevi ilgi ņemties!
PĒTERIS (*skriedams*). Turies, Kurbad!
JURĢIS. Mēs jau nākam!
DEVIŅGALVIS. Ko?! Pret vienu trīs?! Tas vairs nav godīgi!
KURBADS. Kā katrs māc, tā cīnās!

Kurbads ar brāļiem metas virsū Deviņgalvim un pieveic to.

KURBADS. Tā... Nu visas galvas nost... Un jaunas neaug...
VILKI un VANAGI. Vai... (*Kaukdami un svilpdami prom.*)

Saskrien Milžabērni.

MILŽABĒRNI. Vecvectētiņš pagalam!... Vecvectētiņš pagalam!..
KURBADS. Pagalam gan... Bet cik tur trūka – un beigas būtu man...
JURĢIS. Mums piedod, Kurbad!
KURBADS. Kas tur ko piedot – nepiedot? Vēl laikus paguvāt – un labi...
MILŽABĒRNI. Kurbad, Kurbad – ļauj mums vecvectētiņa kaulus savākt!
KURBADS. Vai nāksit trešoreiz palīgā?
MILŽABĒRNI. Nāksim! Te zelta svilpīte – tik pūt un pasauc –

Milža bērni, nejaucēni,
Šurp pie manis, lāga zēni!-

Tūlīt būsīm klāt kā likts!

KURBADS. Tad vāciet!

Milžabērni savāc Deviņgalvja atliekas un prom.

JURĢIS. Bet cik mēs vareni!

PĒTERIS. Jā – tādu kalnu nogāzām gar zemi!

JURĢIS. Un cik te naudas!...

PĒTERIS. Kapars... sudrabs... zelts...

JURĢIS. Tik daudz, ka nevar salasīt!

KURBADS. Gan Milžabērni salasīs. (*Pasvilpj un pasaka sakāmo.*)

Atgriežas Milžabērni.

KURBADS. Šo naudu salasiet – lai paliek mūsu mātēm – tas iztikšanai...

JURĢIS. Jā – bet mums?

KURBADS. Mums ceļš zem kājām, rokās zobeni!

MILŽABĒRNI. Bet vienu svilpi atdod!

KURBADS. Ņemiet! Vēl divas paliek!

Milžabērni lasa naudu, Kurbads ar brāļiem prom. Uznāk Milžu sievas.

DEVIŅGALVJA SIEVA. Ai, mīļais Deviņgalvi!

Kam ļāvi pienapuikam Kurbadam sevi nokaut?!

Ko nu es viena tagad pasaulē darīšu?!

Ne nākotnes vairs man, ne cerību!

Lai lāsts pār tevi, Kurbad!

Lai nav tev miera šai pasaulē!

SEŠGALVJA SIEVA. Kuš, vecā! Negaudo! Labāk apdomāsim, kā mēs varētu Kurbadu viņšaulē dabūt!

TREJGALVJA SIEVA. Gudri vārdi! Visi trīs brāļi pasaulē aizgāja – cer tur sev laimi atrast! Ne laimi, bet nelaimi sameklēs tie – es par avotu pārburšos, ceļa malā šiem atgulšos – mani ieraugot tādas slāpes šie jutīs, ka viss pārējais apjēgā zudīs – no manis tie kāri padziersies, no mana ūdens – lielās mokās uz aizsauli ies!

SEŠGALVJA SIEVA. Bet ja tev neizdosies – trīs verstis tālāk kā ābele pilna zelta āboliem stāšos, tiem garām ejot ar zariem kārdinot māšu – tādu badu tie mani ieraugot jutīs, ka pēdējās prāta paliekas zudīs – manus ābolus kāri tie plūks un ēdīs – no tiem lielās mokās uz aizsauli ceļš viņiem vedīs!

DEVIŅGALVJA SIEVA. Bet, ja kāds no viņiem būs palicis dzīvs, tad – deviņas verstis tālāk es par gultu tiem ceļmalā klāšos! Mani ieraugot, tāds miegs viņiem uznāks, ka bez atmaņas kritīs tie gultā uz dusu, no kuras vairs pamosties lemts viņiem nebūs nevienam!

SEŠGALVJA SIEVA. Tad skrienam!

TREJGALVJA SIEVA. Skrienam!

ĶĒVE (*parādās*). Skrieniet, cik ātri gribat!

Es pie sava dēla

Tik un tā būšu pirmāk!

2. CĒLIENS

1. aina

Ceļš. Iet Kurbads ar brāļiem.

PĒTERIS. Uz kurienu mēs ejam, Kurbad?

KURBADS. Kurp vedīs ceļš.

JURĢIS. Laba atbilde!

PĒTERIS. Kā kuram. Jo tas nūdien ir visai nenoteikti.

JURĢIS. Kas vainas tādai pastaigai?

PĒTERIS. Tev – nekādas. Bet man gan gribētos uz skaidru mērķi iet.

KURBADS. Mums ceļš ir mērķis.

PĒTERIS. Tā nevar būt.

JURĢIS. Un kāpēc ne?

KURBADS. Gan mērķis šis pie cita novedīs.

PĒTERIS. Un ja nu ne?

JURĢIS. Tad vismaz būsim noplēsuši zoles!

2. aina

Parādās avots.

PĒTERIS. Ak Dievs!... Kas tās par slāpēm!...

JURĢIS. Man arī! Īstā reizē – rau, avots burbuļo! Pats iesi vai man cepurē tev atnest?

PĒTERIS. Pats. Ar cepuri man, jūtu, nepietiks!

KURBADS. Pagaidiet!

JURĢIS. Vairs nevaram – mēs mirstam!

KURBADS. Ja dzersit, mirsit!

JURĢIS. Ko tu runā!

KURBADS. Vēl mirkli! Viens cirtiens tik ar zobenu – varēsit dzeriet, cik sirds kāro!

PĒTERIS. Cērt – tikai ātri!

KURBADS. Skatieties! (*Cērt, atskan vaidis, avots kļūst sarkans.*) Nu varat dzert!

PĒTERIS. Nē, man vairs neslāpst...

JURĢIS. Vismaz ne tik, lai dzertu asinis... Ja avoti tā krāpjas – kam lai tic?

3. aina

Brāļi nonāk pie ābeles.

JURĢIS. Šausmas! Nu gan gribas ēst!

PĒTERIS. Man arī! Rau, augļiem pilna ābele kur stāv! Būs pašā laikā!

JURĢIS. Cik ābolus tev atnest?

PĒTERIS. Pats iešu! Ne tikai ābolus, bet ābeli ar visiem zariem un stumbru gribu aprīt!

KURBADS. Pagaidiet! Es nocirtīšu! Lai jums nav jāmokās tik augstu kāpjot!

PĒTERIS. Cērt! Tikai ātri!

KURBADS (*cērt, atskan vaids, no stumbra izšļācas asinis*). Nu varat mieloties!

PĒTERIS. Kaut kā vairs negribas...

JURĢIS. Nu gan ir laiki pienākuši – pat ābelēm vairs nevar ticēt!

KURBADS. Tad tici zobenam.

4. aina

Brāļi nonāk pie gultas.

JURĢIS. Ak! Kas par gultu! Un kā nāk miegs!

PĒTERIS (*žāvādamies*). Jā... pašā laikā... Nav spēka paiet... Aiznes mani, kalps!...

JURĢIS. Nupat par grūtu... jaudas nav nemaz... Kad izgulēšos... aiznesīšu tevi...

KURBADS (*pārcērt gultu, atskan vaids, izšļācas asinis*). Nu varat gulēt – saldus sapņus!

JURĢIS. Nē!... Ja pat gultai vairs nevar ticēt, tad nešaubos – gals klāt ir pasaulei!

KURBADS. Ir mūsu miegam gals! Uz priekšu!

Visi trīs dodas tālāk.

5. aina

Uz celma sēž Ķēniņš. Uznāk brāļi.

JURĢIS. Kas tur uz celma sēž?

PĒTERIS. Ej noskaidro!

JURĢIS. Vai prāts! Tas atkal būs kāds māžs! Lai labāk Kurbads iet ar zobenu!

PĒTERIS. Tev arī zobens ir!

JURĢIS. Tev arī!

PĒTERIS. Tu kalps!

JURĢIS. Jā – es tikai kalps, bet Kurbads – varonis!

KURBADS. Tad varbūt iesim visi?

PĒTERIS. Iesim!

JURĢIS (*Kurbadam*). Tu tik pa priekšu!

PĒTERIS (*Jurģim*). Un tu no pakaļas – lai mums no mugurpuses neuzkļuptu!

JURĢIS. Ko?! Var no muguras kāds uzkļupt?! Šausmu laiks... (*Atskatīdamies seko brāļiem.*)

KURBADS (*Ķēniņam*). Kas esi, lāga vīrs, un ko te sēdi?

ĶĒNIŅŠ. Es esmu ķēniņš... Bija man trīs pilis... un meitas trīs... Un vienā naktī visas pazuda... kad pirtī mazgājās...

JURĢIS. Vai meitas?

ĶĒNIŅŠ. Jā – meitas... pilis arī...

PĒTERIS. Tad gan ir ķeza...

KURBADS. Nāksies palīdzēt.

ĶĒNIŅŠ. Ja atradīsiet – katram atdošu pa vienai!

PĒTERIS. Vai pilij?

ĶĒNIŅŠ. Jā – gan pa meitai, gan pa pilij...

JURĢIS. Tas labi maksāts – darbiņš ir to vērts!

KURBADS. Nu, lūk – mums arī mērķis!

PĒTERIS. Kur meklēsim?

KURBADS. Ja pirtī pazudušas – pirtī jāmeklē.

JURĢIS. Nu tad – uz pirti?

PĒTERIS. Nu... ja uz pirti, tad uz pirti... Ejam!

6. aina

Pirts. Ienāk brāļi.

PĒTERIS. Te neko aizdomīgu nemana...

KURBADS. Tad pameklēsim ārpusē!

JURĢIS. Bet ēst?... Es tomēr esmu kalps – par velti nestrādāšu! Ja algu nemaksājat, tad vismaz kaut ko paēst iedodiet!

KURBADS. Rau, te būs katls, maisos – zirņi... Tu paliec te un izvāri mums putru!

JURĢIS. Lai notiek!

KURBADS (*Pēterim*). Ejam!

Kurbads ar Pēteri prom, Jurģis vāra putru, atveras durvis,

tajās stāv Vīriņš ar garu bārdu.

JURĢIS. Kas tu par ērmu? Ko tev vajag?

VĪRIŅŠ. Es ubags vecs... Dod putras!...

JURĢIS. Tik vien? Tad nāc un ēd!

VĪRIŅŠ. Vairs kājas neklausa... Nāc, pārceļ pāri sliekšnim!...

JURĢIS. Nu, ja tik vien, tad – lūdzu! (*Pārceļ.*) Pats smelsi?

VĪRIŅŠ. Nespēju...

JURĢIS. Nu, tāds kā bērns... (*Iesmeļ kausu, sniedz Vīriņam.*) Še – cienājies!

VĪRIŅŠ (*pagaršo putru, spļauj*). Tfu! Vai tā ir putra?! Tīrās samazgas!

JURĢIS. Ko?!... Samazgas?!...

VĪRIŅŠ. Nu, ja tu tā – tad saņem to, kas nopelnīts! (*Slāna Jurģi ar smeļamo kausu.*)

JURĢIS. Ei!... Vai tu traks?!... Kur tava slimība?!... Kur vārgums?!... Au!... Sāp taču!...

VĪRIŅŠ. Nu, tāpēc jau ar sit, lai sāpētu! Še! Saņem vēl! Tad zināsi, kā nabagus ar samazgām te cienāt! (*Slāna Jurģi.*) Un te tavs katls! (*Apgāž katlu.*)
Paliec sveiks! (*Prom*)

JURĢIS. Nu gan ir ķeza...

Ieskrien Kurbads un Pēteris.

KURBADS. Kas te par troksni?!... Kur tad putra?!...

PĒTERIS. Viss uz grīdas...

JURĢIS. Kāds nezvērs baigs te pēkšņi iedrāzās... un plosījās kā nevaldāma vētra... līdz putras katlu apgāza... Ar pūlēm dabūju to laukā... Pats esmu tikko dzīvs...

KURBADS. Ja dzīvs, tad labi. Vēl zirņi maisā ir – var vārīt jaunu... Mēs iesim skatīties, kur tas tavs nezvērs skrējis.

JURĢIS. Es nevārīšu! Lai vāra Pēteris! Tam tagad kārtā! Es tev līdzi!

KURBADS. Bet tu jau tikko dzīvs?

JURĢIS. Vēl spēju paklibot... Ja ieraudzīsi briesmoni, kā zināsi, ka tas ir īstais?... Es viņu pazīšu!

KURBADS. Tad ejam! (*Prom ar Jurģi.*)

PĒTERIS. Nu gan ir laiki pienākuši! Man – saimniekdēlam – putra jāvāra! (*Paceļ katlu.*) Kalps kā bez nagiem... (*Salej katlā ūdeni, saber zirņus.*) Nu – vārieties ar dievpalīgu!...

Durvīs nostājas mazais Vīriņš.

VĪRIŅŠ. Tev gan te labi smaržo, dēls... Vai zirņu putriņu tu šodien vāri?

PĒTERIS. Labs deguns, vecīt, tev!

VĪRIŅŠ. Vai nedosi man arī kādu kausu baudīt?... Jau dienas trīs kā neesmu es ēdis...

PĒTERIS. Kālab tad nedot? Došu!

VĪRIŅŠ. Tad pārceļ sliekšnim pāri – pašam spēka nav...

PĒTERIS. Kālab tad ne – ir man reiz pienāks laiks, bez citu palīdzības kad vairs neiztik. (*Pārceļ Vīriņu, iesmeļ putru.*) Raugi nu!

VĪRIŅŠ (*pagaršo un spļauj*). Tfu! Un tev nav kauna vecu nabagu ar šitādām te samazgām vēl cienāt?! Nu pagaidi tu man! (*Grābj smeļamo kausu un sāk ar to Pēteri slānīt.*)

PĒTERIS. Ei!... Rimsties, vecais! Rimsties!

VĪRIŅŠ. Ak tev mans cienasts nepatīk? Tas dots pret dotu! Gan citreiz zināsi par nabagiem kā smieties! (*Apgāž katlu.*) Tas – vēl uz atvadām! (*Prom.*)

PĒTERIS. Nudien – īsts velns.

Ieskrien Kurbads un Jurgis.

KURBADS. Vai traks...

JURĢIS. Kā redzu – tevi tāds pats kā mani nezvērs noslānījis...

PĒTERIS. Jā – laikam jau tas pats...

KURBADS. Būs tagad mana kārta putru vārīt...

PĒTERIS. Jā – tava gan... bet vāri labi stipru!

JURĢIS. Nu – Kurbads – gan jau izvārīs!

PĒTERIS. Au!... Visas vietas sāp!... Es iešu... piesaulītē atlaidīšos...

JURĢIS. Tad es tev palīgos!

KURBADS. Vien pārāk tālu neizklīstiet!

JURĢIS. Vai tev prāts! Tepat aiz stūra! Ja dzirdi kliedzienus, tad steidzies palīgā!

KURBADS. Tik sauciet!

Jurgis un Pēteris prom, Kurbads vāra putru, parādās Vīriņš.

VĪRIŅŠ. Vai neatvēlēsi tu, dēliņ, kausu putas man – vecam nabagam?

KURBADS. Tik nāc un ēd!

VĪRIŅŠ. Nav spēka sliekšnim pāri tikt – vai nepārcelsi mani?

KURBADS. Ja spēji atvilkties līdz pirtij, tad proti arī sliekšnim pāri tikt!

VĪRIŅŠ. Tu skarbs...

KURBADS. Es neticu, ka pats tu maigāks!

VĪRIŅŠ (*pārkāpj pāri sliekšnim*). Smel nu!

KURBADS. Pats iesmelsi, ja vēlies ēst! Te kauss!

VĪRIŅŠ (*iesmeļ putru, pagaršo, tad spļauj*). Tfu! Kas par samazgām! (*Drāž kausa saturu virsū Kurbadam.*)

KURBADS (*palec sānis*). Nu, šitie joki gan tev neies cauri! (*Sagrābj vīriņu aiz bārdas un sāk to ar smeļamo kausu slānīt.*)

VĪRIŅŠ. Vai!... Rimsties taču!... Sāp!...

KURBADS. Vēl vairāk sāpēs, kamēr nepateiksi, kur pazudušās ķēniņmeitas!

VĪRIŅŠ. Au!... Kādas ķēniņmeitas?!...

KURBADS. Ja nezini, tad esi pacietīgs!

VĪRIŅŠ. Vai!... Zinu!... Teikšu!...

KURBADS. Runā ātri!

VĪRIŅŠ. Ļauj atelsties...

KURBADS. Vēl palīdzēšu! (*Atvēzējas ar smeļamo kausu.*)

VĪRIŅŠ. Nē!... Aiz pirts ir purvs... Tur – purva vidū – sala... Uz salas akmens nosedz
ēju Apakšzemē... Kas noveļ akmeni, tam ceļš pie ķēniņmeitām vaļā!

KURBADS. Labi. Mums būs ceļvedis! (*Izved Vīriņu ārā un ieķīlē viņa bārdu
pamatīgā blukī, sauc.*) Ei! Brāļi! Nāciet nu! Jau mielasts galdā!
(*Atgriežas pirtī, lej putru bļodās.*)

Brāļi ienāk pirtī.

JURĢIS. Kur briesmonis?

KURBADS. Pirms – ātri paēdiet! – tad parādīšu!

Kamēr brāļi ēd, Vīriņš aizlavās ar visu blukī.

BRĀĻI (*paēduši*). Tencinām!

KURBADS. Nu nāciet līdz! (*Kopā ar brāļiem iznāk no pirts.*)

PĒTERIS. Kur tad ir?

KURBADS. Tepat vien bija...

JURĢIS. Varbūt, ka bija – toties tagad nav...

KURBADS. Bet, re, kur sliede! Tai sekojot mēs varam papētīt, kur nezvērs zudis!
(*Kopā ar brāļiem seko sliedei.*)

7. aina

Nakts. Purvs. Pa to brien Kurbads ar brāļiem.

PĒTERIS. Te gan ir tumsa...

JURĢIS. Un slapjums arī... žļurkst vien...

PĒTERIS. Man rādās... ka tā tumsa... arvienu vairāk sabiezē...

JURĢIS. Un slapjums arī... kļūst arvienu slapjāks...

PĒTERIS. Ko māžojies – kā slapjums var vēl slapjāks kļūt?

Parādās Čūska-Ragana sukādama matus.

JURĢIS. Meitietis!...

PĒTERIS. Traks esi? Kur tev naktī purva vidū meitietis?!... (*Ierauga.*) Ē... nudien
meitietis... Ko tā te naktī purva vidū dara?...

JURĢIS. Vai neredzi – tā sukā matus!

PĒTERIS. Ir tiešām laiks un vieta sukāšanai... Ja vismaz mēness būtu spīdējis...

JURĢIS. Kam tas šai? No pašas mirdzums nāk...

PĒTERIS. Nāk gan... bet šaušalīgs... Kā prauli...

JURĢIS. Ka tik nav purva mātes meita? Jāiet patērgāt!

PĒTERIS. Tu traks – ar purva meitām tērgāt?!

JURĢIS. Vien palūgšu, lai ceļu parāda!

PĒTERIS. Stāvi!

Jurģis pasper soli uz Čūskas-Raganas pusi un kliegdams gāžas akacī.

Pēteris viņu saķer. Čūska-Ragana pazūd.

PĒTERIS. Kurbad! Glāb! Viņš mani velk sev līdzī!

KURBAD. Nāku! Turieties!

PĒTERIS. Vairs nevaram – jau mutē ūdens smeļas!

KURBAD. Tad turiet mutes ciet! (*Izvelk brāļus no slīkšņas.*) Nu? Kur līdzāt?

PĒTERIS. Vai es līdzu?! Es tikai šito muļķi pieturēju, kad tas gāzās akacī!

JURĢIS. Velns... šitās bailes... Kur tad meita?

KURBAD. Māņi vien.

PĒTERIS. Kā tad – kopš kura laika meitas naktī purva vidū matus sukāt iet!

KURBAD. Te stingrāks pamats – kāpiet!

JURĢIS. Kaut mēness būtu atspīdējis – lai var ko saredzēt!

Parādās mēness. Redzama sala un akmens uz tās.

JURĢIS. Nu – paldies Dievam...

KURBAD. Rādās, ka esam klāt.

PĒTERIS. Jā – re, kur akmens!

KURBAD. Pakuriet uguni, lai varam apžāvēties!

JURĢIS. No kā te kurt?

PĒTERIS. Pameklē – te sīku žagariņu papildnam!

JURĢIS. Labi, labi – jau meklēju, jau kuru...

PĒTERIS. Bet varens gan tāds akmens – nez, vai maz spēsim kustināt?

KURBAD. Kustināsim līdz spēsim.

PĒTERIS. Nu ja – tu Ķēves dēls – tev spēks kaulos!

JURĢIS. Tu Saimnieces dēls – tev pirmā roka!

PĒTERIS. Man pirmā roka rīkot! Kas ir, kalps – vai nepavelsi šito akmentiņu malā?

JURĢIS. Jau guni kuru!

PĒTERIS. Nav steigas – kad būsi iekūris – nāc un novel!

Iekuras uguns, Jurgis pienāk pie akmens, piespiež plecu.

JURĢIS. Jā – šis nav kalpiem – šis ir varoņiem...

PĒTERIS (*piespiež plecu*). Jā, Kurbad – šitas tev...

KURBADS. Nu tad paejiet abi maliņā!

JURĢIS. Nē, Kurbad – pagaidi!

KURBADS. Uz ko te – purva vidū – gaidīt?

JURĢIS. Vai tu maz zini, kas tur ārā spruks, kad būs attaisījis caurumu uz Apakšzemi?!

KURBADS. Lai sprūk! (*noveļ akmeni*)

*Brāļi piesardzīgi sanāk ap caurumu, skatās lejup. No turienes staro gaisma –
te sudrabortā, te zilganā nokrāsā, sāk velties migla.*

JURĢIS. Tad ta migla...

PĒTERIS. Veļi nāk no Apakšzemes...

JURĢIS. Veļus neredz... Tikai tvaiks...

KURBADS. Kāpjām lejā!

JURĢIS. Tāpat vien – bez kāpņu?

PĒTERIS. Kaut virve būtu...

JURĢIS. Bet nav!

KURBADS. To tiesu ir vēl divas svilpītes. (*Papūš sudraba svilpīti.*)

Milžabērni, nejaucēni!
Šurp pie manis, lāga zēni!

Saskrien Milžabērni.

MILŽABĒRNI. Ko gribi, Kurbad?

KURBADS. Virvi. No šejienes līdz pašai Apakšzemei!

MILŽABĒRNI. Būs! (*vij virvi*)

No sūnām, no lapiņām,
No sīksīkiem zariņiem,
No vīteniem, tīteniem, staipēkņiem,
No miglas, no rasas, no čaukstieniem
Lai virve top viegla un stipra
līdz dziļākiem pazemes gaitenim!

Gatavs! Vari rāpties! Bet atdod svilpīti!

KURBADS. Tencinu! (*Atdod svilpīti.*) Vēl viena paliek!

MILŽABĒRNI. Vēl tikai viena! (*Prom.*)

KURBADS. Nu? Kurš kāps? Kurš turēs?

PĒTERIS. Tu kāp – mēs turēsim!

JURĢIS. Jā?! Un dirnēsīm te purvā nez cik ilgi?!

KURBADS. Tad kāpiet jūs – es turēšu!

PĒTERIS. Un ko tad mēs bez tevis, tur nokāpuši, darīsim?

JURĢIS. Nē – kāpsim visi trīs! Bet virvi piesiesim pie akmens!

PĒTERIS. Bet ja kāds atsien, kamēr mēs esam tur?

JURĢIS. Ir taču svilpīte! Vai milžabērni citu virvi nesavīs?

KURBADS. Es kāpju. Jūs varat rīkoties kā gribat. (*Apmet virvi ap akmeni un pazūd caurumā.*)

PĒTERIS. Nu? Kurš kāps otrais?

JURĢIS (*ieskatās caurumā*). Ne velna nevar redzēt... Kurbad, vai tu tur?!...

PĒTERIS. Nu kur gan citur! Kāp tik!

JURĢIS. Tu saimniekdēls – tev priekšroka!

PĒTERIS. Tu kalps – lien pirmais – skaties, vai kas nedraud!

JURĢIS. Nav jālien – jau no šejienes var redzēt – draud!

PĒTERIS. Kas draud?

JURĢIS. Apakšzeme. Ar visām savām šausmām! Es nelīdīšu – es kalps – man tik vien ir kā plikā dzīvība – kad pazaudēju to – vairs nepaliek nekā! Lien pirmais tu – ja pazaudēsi dzīvību – vēl manta paliks!

PĒTERIS. Kas man no mantas beigtam?

JURĢIS. Tev? Nekas. To tiesu citiem prieks!

PĒTERIS. Kas man no citu prieka?

JURĢIS. Tie tevi labu prātu pieminēs un tavu veli mīļi pacienās!

PĒTERIS. Nē, nē – es saimniekdēls – man patīk citus uzciņāt!

JURĢIS. Tad uzciņā ar sevi tos, kas apakšzemē mīt!

PĒTERIS. Nu nē – es labāk palieku tepat!

JURĢIS. Un es tev pakalpot!

PĒTERIS. Vairs nav no purva bail?

JURĢIS. No Apakšzemes vairāk. Ar vienām bailēm otras izdziedē.

PĒTERIS. Bet Kurbads?

JURĢIS. Viņš pats mums atvēlēja izvēli! Viņš varonis – gan tiks ar Apakšzemes šausmām galā!

PĒTERIS. Un ja nu ne?

JURĢIS. Tad mēs ne tik!

PĒTERIS. Tev taisnība...

JURĢIS. Vai ne?

Apakšzeme. Vīriņš stīvējas gar bluķi ieķīlēto bārdu. Uznāk Čūska-Ragana.

ČŪSKA-RAGANA. Kas tad tev lēcies?

VĪRIŅŠ (*satrūkstas*). Vai!... Labi, ka tevi satieku...

ČŪSKA-RAGANA. Labi gan. Kas tie par nejēgām pa maniem purviem vazājas?

VĪRIŅŠ. Tas ir Kurbads ar saviem brāļiem! Tieši par to es tev pastāstīt gribēju! Viņi tavas vedeklas meklē!

ČŪSKA-RAGANA. Un kā tad viņi zina, kur jāmeklē?

VĪRIŅŠ. Būs atnākuši pa manām pēdām. Rau – dabūju, bluķi vilkdams, šurp kulties... Nevaru bārdu izvilkt... Vai nepalīdzēsi?

ČŪSKA-RAGANA. Kurš tad tev šādu piekaru uzdāvāja?

VĪRIŅŠ. Kurbads. Tam gan ir spēks. Nomizoja mani kā kārklū.

ČŪSKA-RAGANA. Reizēm der. Bet es jau tiku ar viņu galā – visi trīs tagad akacī burbuļus laiž. Tomēr drošības pēc apstaigā manus dēlus – vai viss tur kā klājas.

VĪRIŅŠ. Ar bārdu bluķī?

ČŪSKA-RAGANA. Labi, labi... (*Atbrīvo vīriņu no bluķa.*) Tagad ej!

VĪRIŅŠ. Tencinu! Viss būs kā nākas! (*Prom.*)

ČŪSKA-RAGANA. Lai es vairs neesmu Čūska-Ragana, ja kaut kādi virszemes bandoņas manā valstībā ko nozog!

9. aina

Sudraba pils. 1.Ķēniņmeita. Atskan klauvējiens.

1. ĶĒNIŅMEITA. Kas tur?

VĪRIŅŠ (*ienāk*). Te tavas vīramātes kalps.

1. ĶĒNIŅMEITA. Ko vajag?

VĪRIŅŠ. Es tāpat vien – bez kādas vajadzības – tik nācu apraudzīt.

1. ĶĒNIŅMEITA. Ja tāpat vien, tad lasies tālāk – es viesus negaidu!

VĪRIŅŠ. Varbūt, ka viesi tev jau ir?

1. ĶĒNIŅMEITA. No kurienes lai rastos te viesi man?

VĪRIŅŠ. Ļauj apskatīt!

1. ĶĒNIŅMEITA. Nāc, skaties – tāpat jau mierā neliksies!

VĪRIŅŠ. Nu, neesi tik barga... (*Staigā skatīdamies.*)

1. ĶĒNIŅMEITA. Ložņa...

VĪRIŅŠ. Es tikai pētū, vai tev nedraud briesmas.

1. ĶĒNIŅMEITA. Vai iespējamas ir vēl lielākas?

VĪRIŅŠ. Kas zina... (*Beidzis apskati.*) Viss tīrs...

1. ĶĒNIŅMEITA. No rīta pati izslaucīju.

VĪRIŅŠ. Jauki! Bet katram gadījumam tomēr uzmanies – ja redzi kaut vai svešu puteklīti – ziņu laid!

1. ĶĒNIŅMEITA. Tu labāk laidies pats, ja esi te visu gana izostījis!

VĪRIŅŠ. Es laistos. Bet nav spārnu. (*Paklanās un prom.*)

1. ĶĒNIŅMEITA. Kas tas par svešu puteklīti?... Vai drīkst šie vārdi atslēgt cerības?

Ienāk Kurbads.

KURBADS. Drīkst.

1. ĶĒNIŅMEITA. Cilvēks?!...

KURBADS. Es, Kurbads – Ķēves dēls.

1. ĶĒNIŅMEITA. Ķēves dēls?... Bet izskaties pēc cilvēka...

KURBADS. Jā, Ķēvei es no zivs – no ķidām dzimis un tomēr esmu cilvēks.

1. ĶĒNIŅMEITA. Ja esi cilvēks – glāb!

KURBADS. Tā dēļ jau esmu atnācis – to tavam tēvam apsolīju. Ej posies ceļam!

Dzirdama attāla rīboņa.

1. ĶĒNIŅMEITA. Par vēlu, Kurbad – tur mans saimnieks nāk ar trejām galvām!

KURBADS. Trīs galvas – tas man nieks!

1. ĶĒNIŅMEITA. Es lūdzu – esi prātīgs, Kurbad – lai cik virs zemes galvas nocirtis – ņem vērā, ka Apakšzemē nešķīsteņiem ir daudzkārt lielāks spēks! Lūk, šeit stāv divas mucas – no labās dzersi – spēks tavš vairosies! No kreisās dzerot, spēki gaist! Kad būsi spēkam sadzēries, tad apsvied mucas vietām un aši noslēpies!

KURBADS. Vēl slēpties?!

1. ĶĒNIŅMEITA. Kaut manis dēļ jel paklausi! Mans velns tūlīt būs klāt! Ja kaut kas misēsies, uz mūžiem man te jāpaliek, tāpēc es lūdzu – dari visu un vēl pār mēru lietas drošumam – pat, ja tas aizskar tavu godu!

KURBADS. Labi. (*Dzer, samaina mucas, noslēpjas.*)

Uznāk Trejgalvis Velns.

1. ĶĒNIŅMEITA. Labs vakars, mīļo vīriņ!

TREJGALVIS VELNS. Paklau, siev – kas te pie tevis ir bijis?! Jūtu virszemes smaku!

1. ĶĒNIŅMEITA. Bet kurš gan te spētu iekļūt, mīļo vīriņ?! Pats būsi to virszemes smaku saostījies!

TREJGALVIS VELNS. Laikam gan... Es tagad pasnaudīšu kādu drusku – tu tikām sataisi man vakariņas!

1. ĶĒNIŅMEITA. Snaud droši, mīļo vīriņ – vakariņas būs tādas, kādas tu savu mūžu vēl neesi baudījis!

TREJGALVIS VELNS. Ā – tad labi... (*Liekas gultā un aizmieg.*)

1. ĶĒNIŅMEITA (*Kurbadam*). Cērt nu!

KURBAD. Ei, pekles izdzimums – laiks mosties!

1. ĶĒNIŅMEITA. Ko dari, Kurbad!

TREJGALVIS VELNS (*pielec kājās*). Ko?... Kas te ir?...

Kurbads cērt, visas trīs galvas aizveļas.

KURBAD. Gatavs!

1. ĶĒNIŅMEITA. Tu, Kurbad, tiešām esi traks... Dusi nu saldi, mīļo vīriņ! Bet mums jāsteidzas pie manas otrās māsas, kamēr viņas kungs vēl nav pārradies, ja neesi zaudējis dūšu!

KURBAD. No kā te dūšu zaudēt? Tikai prātoju, kā lai šo sudraba pili līdzī dabū...

1. ĶĒNIŅMEITA. Nu, tas ir pavisam viegli – še tev mans vainags – apnes trīs reizes pilij apkārt – tā tūdaļ pat pārvērtīsies par sudraba olu – varēsi kabatā iebāzt!

KURBAD. Tik vien?

1. ĶĒNIŅMEITA. Vai tev vienmēr vajag ko grūtu?

10. aina

Zelta pils. 2. Ķēniņmeita. Atskan klauvējiens.

2. ĶĒNIŅMEITA. Kas tur?

VĪRIŅŠ (*ienāk*). Te tavas vīramātes kalps.

2. ĶĒNIŅMEITA. Ej kalpot viņai! Man tevis nevajag!

VĪRIŅŠ. Nu, nu – ja šodien nevajag – rīt varbūt vajadzēs!

2. ĶĒNIŅMEITA. Tad atnāc rīt!

VĪRIŅŠ. Man šodien uzdevums.

2. ĶĒNIŅMEITA. Tad saki ātri!

VĪRIŅŠ. Bet kālab tāda steiga? (*Meklē.*)

2. ĶĒNIŅMEITA. Ko tu vēl ošņā?

VĪRIŅŠ. Vai tev bailes, ka varu kaut ko uzostīt?

2. ĶĒNIŅMEITA. Nē – manas bailes sen jau mirušas. Ja patīk – osti!

VĪRIŅŠ. Viss kārtībā – še gaiss ir tīrs.

2. ĶĒNIŅMEITA. Pirms tavas atnākšanas bija tīrāks.

VĪRIŅŠ. Es eju – vari vēdināt! (*Prom.*)

2. ĶĒNIŅMEITA. Ko viņš te meklēja?... Tak ne pēc savas gribas – to Čūska-Ragana būs sūtījusi... Bet kāpēc?...

Ienāk 1. Ķēniņmeita un Kurbads.

1. ҶĒNIŅMEITA. Tāpēc, ka ilgi tev šeit nebūs jāpaliek!
2. ҶĒNIŅMEITA. Tu, māsiņ?!
1. ҶĒNIŅMEITA. Ne tikai es. Lūk, Kurbads – Ҷēves dēls! Viņš, mūsu tēva sūtīts, ir atnācis mūs glābt – mans velns jau beigts!
2. ҶĒNIŅMEITA. Jau beigts?! Tad, lūk, kāpēc ir mūsu vīru mātes kalpi tā sarosījušies!...

Atskan attāla rīboņa.

2. ҶĒNIŅMEITA. Bet tur nāk manējais!
1. ҶĒNIŅMEITA. Mēs slēpsimies – tu laipni viņu saņem!
2. ҶĒNIŅMEITA. Šo reiz tas nebūs grūti!
- KURBADS. Tik jāpadzeras vēl un mucas jāsamaina. (*Dara tā.*) Nāc, Sešgalvi! (*Noslēpjas.*)

Uznāk Sešgalvis Velns.

2. ҶĒNIŅMEITA. Labs vakars, mīļo vīriņ!
- SEŠGALVIS VELNS. Kas tad nu, siev?!... Te pie tevis kāds ir bijis – es jūtu virszemes smaku!
2. ҶĒNIŅMEITA. Ko nu tu daudz te vari just? Pats būsi to smaku no virszemes atstiepis! Vai tad nu es tevi ietu mānīt, mīļo vīriņ!...
- SEŠGALVIS VELNS. Labi jau labi... Es tagad mazdrusciņ nosnaudīšos, bet tu tikmēr salūko man vakariņas!
2. ҶĒNIŅMEITA. Snaud droši, mīļo vīriņ – šoreiz vakariņas būs īpaši gardas!
- SEŠGALVIS VELNS. Ā – nu tas gan ir labi... (*Liekas gultā un aizmieg.*)
2. ҶĒNIŅMEITA. Cērt nu varoni!
1. ҶĒNIŅMEITA. Tik nemedini!
- KURBADS. Ē – ko niekus! Mosties, pekles rēgs!
- ҶĒNIŅMEITAS. Kurbad!
- SEŠGALVIS VELNS (*pielec kājās*). Ko? Kur bads?
- KURBADS. Es te!

Kurbads cērt. Trīs galvas aizribo. Velns brēkdams metas Kurbadam virsū.

- ҶĒNIŅMEITAS. Cērt vēlreiz!
- KURBADS. Cērtu.

Kurbads cērt. OTRAS TRĪS GALVAS AIZRIPO. VELNS PAGALAM.

2. ҶĒNIŅMEITA. Skrienam nu tagad aši jaunāko māsu glābt!
- KURBADS. Vai tad savu vaiņagu nedosi, lai varam arī zelta pili dabūt sev līdzi?

2. ĶĒNIŅMEITA. Vai! Pavisam aizmirsu! (*Sniedz Kurbadam vaiņagu.*)

11. aina

Dimanta pils. 3.Ķēniņmeita. Atskan klauvējiens.

3. ĶĒNIŅMEITA. Kas tur nāk?

VĪRIŅŠ (*ienāk*). Tas es. Tu viena?

3. ĶĒNIŅMEITA. Viena? Nu vairs ne. Tu arī esi te.

VĪRIŅŠ. Un citu nav?

3. ĶĒNIŅMEITA. Kungs vēl nav mājās. Ja viņu meklē – nāksies uzgaidīt.

VĪRIŅŠ (*skatās*). Nu labi... Redzu – te viss ir kārtībā...

3. ĶĒNIŅMEITA. Kāpēc lai nebūtu?

VĪRIŅŠ. Patiešām. Ar tavu laipnu atļauju – es atvados!

3. ĶĒNIŅMEITA. Tad visu labu!

VĪRIŅŠ. Tev tāpat! (*Prom.*)

3. ĶĒNIŅMEITA. Tāds dīvains apciemojums... Ko tas nozīmē?... Uz ļaunu vai uz labu?

Ienāk 1. un 2.Ķēniņmeita un Kurbad.

2. ĶĒNIŅMEITA. Uz labu, māsiņ!

3. ĶĒNIŅMEITA. Kas par ciemiņiem!...

1. ĶĒNIŅMEITA. Gan pašas atnācām, gan, lūk – vēl varoni sev līdzi vedam!

2. ĶĒNIŅMEITA. Tas Kurbad – Ķēves dēls!

3. ĶĒNIŅMEITA. Es, protams, priecājos, bet brīdis šis nav lāgs...

Atskan attāla rīboņa.

3. ĶĒNIŅMEITA. Vai dzirdat – tur mans saimnieks nāk!

KURBADS. Nu tad tik padzerties... un mucas jāsamaina... (*Metas pie mucām.*)

1. ĶĒNIŅMEITA. Ne vīrs, ne saimnieks viņš tev tagad būs – jo Kurbad glābs tāpat kā glāba mūs.

2. ĶĒNIŅMEITA. Bet tagad – slēpsimies!

Kurbads un vecākās ķēniņmeitas noslēpjas.

3. ĶĒNIŅMEITA. Cik pēkšņi tas... Sirds pārāk strauji sit... Vai spēšu saņemties?...
Lūk – tur jau viņš...

Uznāk Deviņgalvis Velns.

3. ĶĒNIŅMEITA. Sumināts, mīļo vīriņ! Tik ļoti kā šoreiz vēl nekad neesmu gaidījusi tevi pārnākam!

DEVIŅĢALVIS VELNS. Ā – tas ir labi – bet pēc kā te tā smird?

3. ĶĒNIŅMEITA. Pirmīt putra nedaudz piesvila!

DEVIŅĢALVIS VELNS. Putra?... Nē – te ož pēc cilvēka!

3. ĶĒNIŅMEITA. Nu tad jau pēc manis!

DEVIŅĢALVIS VELNS. Nē – tavu smaku es pazīstu! Te būs kas cits!

3. ĶĒNIŅMEITA. Nu tas tev no virszemes līdzī paķēries! Jo kurš gan te varētu iekļūt?!

DEVIŅĢALVIS VELNS. Ir tikai viens cilvēks, kurš spētu te iekļūt – tas ir varonis Kurbads!

3. ĶĒNIŅMEITA. Bet kur tad viņš ir?

DEVIŅĢALVIS VELNS. Nu ja – varoni jau pa gabalu varētu manīt. Citādi nebūs – tā smaka man no virszemes pielīpusī... Es tagad brītiņu nosnaudīšos... Bet tu tikām sarīko vakariņas!

3. ĶĒNIŅMEITA. Par vakariņām neraizējies – tās būs!

DEVIŅĢALVIS VELNS. Es jau ar neraizējos... (*Liekas gultā un aizmieg.*)

3. ĶĒNIŅMEITA. Cērt nu, varoni – ir laiks!

1. 2. ĶĒNIŅMEITAS. Tik nemedini šo!

DEVIŅĢALVIS VELNS. Ko tu teici?

ĶĒNIŅMEITAS. Šausmas...

Kurbads nocērt trīs galvas. Velns rēkdams pielec kājās.

Kurbads nocērt otras trīs galvas.

DEVIŅĢALVIS VELNS. Nodevība!... (*Metas pie mucas, dzer.*)

Kurbads nocērt Velnam pēdējās trīs galvas. Deviņģalvis pagalam.

KURBADS. Dod nu, princesīt, vaiņagu, lai varu ap pili apnest – tad raudzīsim laukā tikt!

3. ĶĒNIŅMEITA. Ņem, Kurbad!...

12. aina

Uz salas purva vidū. Pēteris un Jurgis.

JURĢIS. Ilgi gan tas Kurbads nerādās...

PĒTERIS. Brīnums, ja viņš būtu ātri... Kas to lai zina, kādi apakšzemes briesmoņi viņam pretī stājas...

JURĢIS. Man salst...

PĒTERIS. Domā, ka man nesalst? Bet jāpaciešas.

JURĢIS. Es saprotu, ka jāpaciešas! Bet kā labad? Un cik ilgi?

PĒTERIS. Ķēniņmeitu labad.

JURĢIS. Vēl jau nevar zināt, vai tās ķēniņmeitas būs to vērts.

PĒTERIS. Tad jau redzēsīm...

JURĢIS. Bet ja nu neredzēsīm? Ja tie Apakšzemes ērmi ir Kurbadu pieveikuši – ko tad?

PĒTERIS. Nevar būt. Kurbadis ir varonis – viņam pienākas uzveikt visus, kas vien pretī stājas – gan virs zemes, gan Apakšzemē!

JURĢIS. Pienākas, pienākas... Bet, ja nu misējas? Ar vienu tādu reizi pilnīgi pietiek!

PĒTERIS. Ko tad tu domā? Iet prom un atstāt Kurbadu likteņa ziņā?

JURĢIS. Virve taču, rau, karājas! Stingri pie akmens piesieta! Vai tad nu varonis pats neizrāpsies, ja būs palicis dzīvs?

PĒTERIS. Ej nu zini, cik verstu viņam no tās apakšzemes būs jārāpjas...

JURĢIS. Nu – parāpsies.. parāpsies – atpūtīsies...

PĒTERIS. Ar visām ķēniņmeitām?

JURĢIS. Nu... ja būs par grūtu... tad vispirms izrāpsies pats... pēc tam tās ķēniņmeitas uzvilks!

PĒTERIS. Bet vai viņš pēc tam kādu no tām ķēniņmeitām maz gribēs mums dot?

JURĢIS. Kur tad citur viņš tās atlikušās divas liks? Nu... varbūt, ka mazliet padusmosies... Mēs nolūgsimies... stāstīsim, cik ilgi gaidījām, līdz nospriedām, ka viņš ir beigts... Kā apraudājām... Gan tad dos – kā nekā – brālis tomēr!

PĒTERIS. Nu labi... Te, purva vidū... tumsā, aukstumā... patiešām var sasirgt... Bez varoņiem saime kaut kā vēl iztiks... bet bez saimnieka – nu nekādi...

JURĢIS. Kā tad, kā tad! Un bez uzticama kalpa taču arī neiztik!

PĒTERIS. Labi – gaidām vēl mirkli – tad ejam!

JURĢIS. Nu ja – tā būs pareizi – es jau pošos!

PĒTERIS. Ei!... Vai neraustīja?...

JURĢIS. Vai tad rausta?

PĒTERIS. Virve tā kā sakustējās...

JURĢIS. Nudien virve kustas!

PĒTERIS. Velc!

JURĢIS. Viens nepavilkšu... Velkam abi!

PĒTERIS. Velkam!

Abi velk un izvelk 1. Ķēniņmeitu.

PĒTERIS. Bet smuka gan...

1. ĶĒNIŅMEITA. Vai es tev patīku?

PĒTERIS. Traks var kļūt, kā patīc!

1. ĶĒNIŅMEITA. Tad iešu pie tevis par sievu! Bet metiet nu atpakaļ virvi!

Brāļi ielaiž virvi atpakaļ caurumā un izvelk 2. Ķēniņmeitu.

JURĢIS. Šitā taču ir vēl smukāka!

2. ĶĒNIŅMEITA (*1. Ķēniņmeitai*). Dzirdēji?

PĒTERIS. Nav tiesa – manējā smukāka!

2. ĶĒNIŅMEITA. Nu tad paliec tu pie savējās – es iešu pie tā, kuram patīku!

1. ĶĒNIŅMEITA. Bet neaizmirstiet, ka apakšā vēl gaida!

PĒTERIS. Nu ja – metam tik iekšā!

Brāļi atkal nolaiž virvi un izvelk 3. Ķēniņmeitu.

3. ĶĒNIŅMEITA. Neblenriet tā uz mani! Velciet augšā Kurbadu!

PĒTERIS. Nu ja – velkam!

Brāļi nolaiž virvi un velk. Virve plīst, brāļi krīt.

PĒTERIS. Pārtrūka...

JURĢIS. Nu ja – varonim varoņa svars...

3. ĶĒNIŅMEITA (*metas pie cauruma*). Kurbad!...

JURĢIS. Tu neraizējies – gan jau viņš izkulsies – varonis tomēr...

PĒTERIS. Nu ja – iesim nu žigli uz māju!

JURĢIS. Kā tad – tētiņš būs nogaidījies!

3. CĒLIENS

1. aina

Kurbads nekustīgi guļ Apakšzemē. Pienāk Čūska-Ragana un Vīriņš.

VĪRIŅŠ. Te nu guļ lielais virszemes varonis. Guļ un nepakustas... Tas tev par to, ka mani noslānīji! Tas tev par to, ka manu bārdū blukī ieķīlēji!

ČŪSKA-RAGANA (*Vīriņam*). Nē – to tu pats biji godam nopelnījis! (*Pret Kurbadu*)
Tas tev par to, ka Apakšzemē līdi! Tas tev par to, ka manus trīs dēlus nobendēji! Tas tev par to, ka viņu sievas un pilis nolaupīji! (*Spļauj.*)
Tfu!

VĪRIŅŠ. Netrāpīji! Mute greiza!

ČŪSKA-RAGANA. Viņam jau no tā ne silts, ne auksts, bet tev trāpīšu! (*Spļauj.*)
Tfu!

VĪRIŅŠ. Trakā! (*Izvairās no splāvienu un aizmūk.*)

ČŪSKA-RAGANA. Paliec nu te tagad, Kurbad – maniem apakšzemes kalpiem par barību – tāds lai tev liktenis! (*Prom.*)

Kurbads sakustas un uzlejas sēdus.

KURBADŠ. Tas nu gan bija kritiens... Visi kauliņi kā samalti... (*Apskata blakus nokritušo virves gabalu.*) Pušu... Kā ar nazi pārgriezta... Ko nu?... Pag, man taču kaut kur jābūt vēl trešajai svilpītei!... Redz, kur tā ir! (*Papūš.*)

Milžabērni, nejaucēni -
Šurp pie manis, lāga zēni!

MILŽABĒRNU BALSIS. Ko tu gribi, Kurbad?

KURBADŠ. Uznesiet mani virszemē!

MILŽABĒRNU BALSIS. Vai tev prāts, Kurbad! Mēs neesam Apakšzemes ļaužu!
Mēs tur nedrīkstam rādīties!

KURBADŠ. Vai brāļi mani vēl gaida?

MILŽABĒRNU BALSIS. Nav te tavu brāļu, Kurbad! Prom ar visām Ķēniņmeitām!
Tikai purva ciņi vēl ligojas no viņu soliem...

KURBADŠ. Tad nolaidiet virvi un uzvelciet mani augšā!

MILŽABĒRNU BALSIS. Nē, nē, Kurbad – paliec vien tur, kur esi! Diezgan jau ļauna mūsējiem virs zemes esi darījis! Kulies nu tālāk pa Apakšzemi!

KURBADŠ. Milžabērni – nodevēji! Solījāt taču, ka palīgā nāksit!

MILŽABĒRNU BALSIS. Solījām tāpēc, ka baidījāmies! Nu mums no tevis baiļu nav! Tagad tu sapūsi Apakšzemē! Tas tev par tētiņu! Tas tev par

vectētiņu! Tas tev par vecvectētiņu! Mēs tagad droši varam sev jaunas galvas klāt audzēt!

Kurbads veikts! Kurbads veikts!
Dzīvi mēs, bet Kurbads beigts!

Atskan Milžabērnu smiekli, kas attālinādamies izgaist.

KURBADS (*aizsviež svilpīti*). Šķiet, šādi līgumi nav droši...

ĒRĢLABĒRNU BALSIS. Tēti! Tēti! Palīgā!... Tēti! Tēti! Palīgā!...

KURBADS. Jāiet raudzīt, kas tur notiek... (*Uzslienās kājās.*) Tikpat jau nezinu, ko iesākt... (*Pieklībodams aizvelkas.*)

2. aina

Ligzda ar Ērģlabērnem.

ĒRĢLABĒRNI. Tēti! Tēti! Palīgā!... Tēti! Tēti! Palīgā!...

Uznāk Kurbads.

KURBADS. Kas ir, mazulīši, ko brēcat?

ĒRĢLABĒRNI. Kas tas tāds?... Kas tas tāds?... Kas tas tāds?...

KURBADS. Es – Kurbads – Ķēves dēls. Vai varu palīdzēt?

ĒRĢLABĒRNI (*cits caur citu*). Tētis pēc barības aizlidoja, bet tur nāk Sumpurnis!
Tas Sumpurnis grib mūs apēst! Mēs saucam tēti, bet viņš ir par tālu!
Viņš mūs nedzird!

KURBADS. Kur tad tas Sumpurnis ir?

ĒRĢLABĒRNI (*cits caur citu*). Viņš nāk! Viņš nāk! Mēs dzirdam viņa elpu! Mēs jūtam, kā ligzda trīc no viņa soļiem!

KURBADS. Lai notiek – raudzīšu jūs aizstāvēt.

Uzskrien Sumpurnis, Kurbadu ieraudzījis, apstājas.

SUMPURNIS. Kas te vēl tāds?

KURBADS. Es, Kurbads – Ķēves dēls!

SUMPURNIS. Paej malā, Kurbad – tu man traucē!

KURBADS. Neesmu radis iet malā.

SUMPURNIS. Paej malā, Kurbad – man gribas ēst!

KURBADS. Nāc, ēd mani!

SUMPURNIS. Es tevi negribu, Kurbad – tev zobens rokā spīd!

KURBADS. Tad lasies prom!

SUMPURNIS. Kurbad! Nejaucies Apakšzemes kārtībā! Man nolikts Ērgļa bērnus ēst, un es to izdarīšu – ja ne šodien, tad rīt vai parīt!

KURBAD. Ne šodien, ne rīt, ne parīt! (*Nogalina Sumpurni*)

ĒRĢLABĒRNI. Sumpurnis beigts! Sumpurnis beigts! Sumpurnis beigts! Kurbads to veicis! Kurbads to veicis!

Atlido Ērglis.

ĒRĢLABĒRNI. Tētis atlidoja! Tētis atlidoja! Tētis atlidoja!

ĒRĢLIS (*ieraudzījis Kurbadu*). Ko tu te meklē, cilvēk?

ĒRĢLABĒRNI. Tas ir Kurbads – Ķēves dēls! Viņš nokāva Sumpurni! Viņš nokāva Sumpurni!

ĒRĢLIS. Paldies tev, Kurbad! Jau deviņus gadus šis Sumpurnis katru mūsu perējumu aprij. Kā lai tev pateicos, cilvēk?

KURBAD. Uznes mani virszemē!

ĒRĢLIS. Tas ir tāls ceļš... Bet lai notiek! Tikai tev papriekšu vajadzēs deviņus melnos vēršus nokaut, kas Apakšzemes pļavā ganās. Ar tiem tu mani barosi ceļā uz virszemi.

KURBAD. Nokaušu.

3. aina

Apakšzemes pļava. Ganās vērši.

1. VĒRSIS (*paceļ galvu, osta gaisu*). Es saozu cilvēka smaku!

2. VĒRSIS (*paceļ galvu, osta gaisu*). Tādu kā cilvēka... tādu kā zirga... tādu kā zivs...

3. VĒRSIS (*saausās*). Es saklausu cilvēka soļus!

4. VĒRSIS (*saausās*). Tie nav parasta cilvēka soļi... Tur dižens varonis nāk...

5. VĒRSIS (*skatās*). Es viņu redzu – tas ir Ķēves dēls Kurbads!

6. VĒRSIS. Tas ir Ķēves dēls Kurbads, kurš Valdnieces Kalpu noslānīja un viņa bārdu blukī ieķīlēja!

7. VĒRSIS. Tas ir Ķēves dēls Kurbads, kurš Valdnieces dēlus nokāva!

8. VĒRSIS. Tas ir Ķēves dēls Kurbads, kurš Valdnieces Sumpurni nogalināja!

9. VĒRSIS. Duriet ar ragiem! Plēsiet ar zobiem! Mīdiet ar kājām! Citādi Kurbads nokaus ir mūs!

VĒRŠI. Dursim ar ragiem! Plēsīsim zobiem! Mīdīsim kājām!

Uznāk Kurbads, Vērši metas viņam virsū, Kurbads cīņā nokauj visus.

KURBAD (*sauc*). Laidies nu šurpu, varenais putns – mielasts ir gatavs!

4. aina

Lielā Anša pils. Lielais Ansis. Uznāk Čūska-Ragana.

ČŪSKA-RAGANA. Sveiks, Lielais Ansi!

ANSIS. Ā – Čūska-Ragana... Ko tu te meklē?

ČŪSKA-RAGANA. Vai tiešām nepriecājies tu mani ieraugot?

ANSIS. Es priecājos!

ČŪSKA-RAGANA. Kādreiz tavs prieks bija lielāks.

ANSIS. Nu – jā... es priecājos... bet esmu mazliet pārsteigts... jo jāteic... ne katru dienu Apakšzemes valdniece pie manis pasērst nāk... Es ceru, ka nekas nav noticis... Nu – nekas slikts...

ČŪSKA-RAGANA. Ir noticis. Un daudz kas ļoti slikts. Tavs kaimiņš Kurbads ir bijis Apakšzemē un visu sagriezis ar kājām gaisā!

ANSIS. Kāpēc ļāvi?

ČŪSKA-RAGANA. Mans spēks un gudrība par mazu izrādījās. Bet tagad viss – ir viņam jāmirst!

ANSIS. Ja jāmirst, jāmirst... Es jau neiebilstu... Kas man tur? Bet kā tu domā pieveikt viņu virszemē, ja neiespēji apakš zemes?

ČŪSKA-RAGANA. Ar tavu palīdzību.

ANSIS. Apžēlojies! Kā es lai spēju līdzēt! Es taču vājāks daudz par Kurbadu! Vēl viņam brāļi! Un Ķēniņš – sievastēvs ar saviem karapulkiem!

ČŪSKA-RAGANA. Es zinu – bet par abiem veiksīm!

ANSIS. Vai labāk nepagaidīt, līdz viņš nomirst pats?

ČŪSKA-RAGANA. Ja gaidīsim – viņš pārdzīvos i mani. Tāpēc pulcē nu savus vīrus, lai tie pošas ceļam!

ANSIS. Nē – pagaidi!

ČŪSKA-RAGANA. Nav laika gaidīt – nupat no Apakšzemes atgriezies pēc smagiem cīņiem ir Kurbads noguris un vārgāks nekā būs jelkad!

ANSIS. Bet ja nu viņam vēl spēka diezgan, lai nokautu mūs abus?

ČŪSKA-RAGANA. Tu esi nobijies?

ANSIS. Nē – tikai apdomīgs.

ČŪSKA-RAGANA. Tad apdomā – pēc Kurbada tu viegli varēsi i viņa brāļus pieveikt, un arī vecais Ķēniņš nav tev pretinieks. Vai netiktu tev sudrārpilī dzīvot?

ANSIS. Tiktu.

ČŪSKA-RAGANA. Un zelta?

ANSIS. Arī patiktu.

ČŪSKA-RAGANA. Bet dimanta?

ANSIS. Pavisam jauki!

ČŪSKA-RAGANA. Un viņu sievas – vai tās tev nepatīk?

ANSIS. Pagalam patīk.

ČŪSKA-RAGANA. Dabūsi tad visas trīs!

ANSIS. Bet ja nu nedabūšu?

ČŪSKA-RAGANA. Tā tava izvēle – vai nu tu karā ej un raugi ko sev iegūt, vai paliec te un gaidi savu galu no manas indes!

ANSIS. Tad man nav izvēles?

ČŪSKA-RAGANA. Kāpēc tad nav? Bet es tev palīdzēju reiz – tavs lielums nāk no manis, Lielais Ansi! Vai tad ne?

ANSIS. Es sapratu. (*Sauc.*) Ei, vīri! Pūtiet taures! Šurp zirgus! Grābiet zobenus!

5. aina

ĶĒNIŅA ZIŅNEŠI (*skrien saukdami*). Ansis nāk! Ansis nāk! Lielais Ansis šurpu nāk! Ansis nāk! Ansis nāk! Lielais Ansis šurpu nāk!

TAUTA. Lielais Ansis šurpu nāk -
Nu pēc kara smirdēt sāk!
Lielais Ansis šurpu nāk -
Lai nu glābjas, kā kurš māc!

Uznāk Ķēniņš, Pēteris un Jurgis.

KARALIS. Ai, bēdas, bēdas – ko nu lai iesāku? Tikko meitas un pilis atguvu, bet, rau – atkal kāds pēc manas mantas tīko!

JURĢIS. Tā nu vairs nav tava manta, mīļo sievastēv!

KARALIS. Nu jā – meitas un pilis tagad ir jūsējās, mīļie znotiņi, bet valsts tomēr vēl arvien ir mana!

PĒTERIS. Arī par valsti neuztraucies – Kad Kurbads ar savu zobenu nāks, tad visi Lielie Anši kā lapas vējā griezdamies aiztenterēs!

JURĢIS. Kurbads tādiem, kam mazāk par trim galvām pat lāga virsū neskatās – gāž garāmiedams!

ĶĒNIŅŠ. Jā, labi gan, ka mums ir tāds Kurbads...

PĒTERIS. Nu mēs jau arī neesam gluži zemē metami...

JURĢIS. Kā tad, kā tad – vēl šodien atceros, kā deviņgalvi milzi kāvām – spalvas vien putēja!

ĶĒNIŅŠ. Jā, jā, mīļie znotiņi – bet sauksim nu labāk šurp Kurbadu!

PĒTERIS. Kāda runa, mīļo sievastēv – Kurbads ir jāsauc katrā ziņā!

JURĢIS. Viņš tomēr mums ir tas dižākais varonis!

ĶĒNIŅŠ. Šurp Kurbadu!

ZIŅNEŠI (*skriedami*). Šurp Kurbadu! Šurp Kurbadu! Šurp Kurbadu!

TAUTA. Lielais Ansis šurpu nāk -
Nu pēc kara smirdēt sāk!
Kurbad, steidzies palīgā -
Savu valsti, tautu glāb!

*No vienas puses uznāk Čūska-Ragana un Lielais Ansis ar karaspēku,
no otras puses – Kurbad ar karaspēku. Abi pulki apstājas.*

JURĢIS (*malā Pēterim*). Kas tā tur – Lielajam Ansim blakus? Tāda kā redzēta liekas!

PĒTERIS. Tā tak tā pati, kas purvā... nu – matus sukāja!

JURĢIS. Nudien tā pati... Būs Ansim brūte... Vēl smukāka nekā toreiz purvā...

PĒTERIS. Smuka gan... bet tāda... ka šermuļi skrien caur kauliem...

ANSIS. Sveiks, Kurbad!

KURBAD. Sveiks, Ansi! Vai pasērst esi pie mums nācis? Vai arī tālāk ved tavs ceļš un pie mums tu vien garām iedams?

ANSIS. Ne pasērst, Kurbad... ne garām iedams... Nāku pie tevis kauties...

KURBAD. Kā kausimies – viens pret vienu vai pulki pret pulkiem?

ČŪSKA-RAGANA (*slepus Ansim*). Cērt bez atbildes! Apmāni viņu! Es iesplaušu indi brūcē un cauri ar Kurbadu būs!

KURBAD. Tev skaista padomdevēja.

ANSIS. Ko niekus!... Kā kausimies?... Nu... es domāju... (*Cērt Kurbadam plecā.*)

ČŪSKA-RAGANA (*pielec klāt un spļauj brūcē*).Tfu! Tas tev par maniem nokautajiem dēliem! Tfu! Tas tev par maniem nokautajiem kalpiem! Tfu! Tas tev par nozagtajām vedeklām un pilīm! (*Prom.*)

KURBAD. Kas tā par māžošanas?!

ANSIS. Vairs nav nekādas māžošanās, Kurbad – tā ir inde – tavs ceļš ir galā!

KURBAD (*cērt*). Arī tavējais... (*Pakrīt.*)

3. ĶĒNIŅMEITA. Kurbad!... (*Pieskrien pie viņa.*)

TAUTA. Kurbad!...

KURBAD (*3. Ķēniņmeitai*). Mans laiks ir beidzies... Darbs mans nepabeigts... Bet neraudi... Liec mani šķirstā... un ved uz kapiem... pa ceļu to... kas garām upei iet... No upes laukā... lēks zivs uz ceļa... To ieliec katlā... un viru vāri... tad visu apēd... vien citiem nedod... (*Mirst.*)

ĶĒNIŅŠ. Darīsim, kā varonis licis!

TAUTA (*dzied*). Bēdas, bēdas šaizemē -

Kurbads miris,
Kurbads miris!
Nākam viņus aizvadīt
Prom pie veļiem
Apakšzemē...

Dziesmas laikā Kurbad tiek guldīt šķirstā, karavīri paceļ šķirstu uz pleciem un, visu pavadīti, dodas prom. Paliek Pēteris un Jurģis.

PĒTERIS. Man tur kaut kas nepatīk...

JURĢIS. Man arī ne... Viss jau tāpat ir gana labi – Ansis pagalam, mums – katram pa pilij, katram pa sievai...

PĒTERIS. Un vēl pa vienai pāri paliek...

JURĢIS. Kad nomirs Ķēniņš – sadalīsim valsti... Kam te vēl tagad ar kaut kādām zivīm tur niekoties?

PĒTERIS. Kā tad – ej nu sazini, kam un kas tur vēl sadzims...

JURĢIS. Ko darīsim?

PĒTERIS. Izliksimies pagaidām, ka ejam kopā ar visiem – tad jau manīs, kas jādara!

JURĢIS. Nu ja – tad jau manīs!

Abi dziedādami dodas pakaļ pārējiem.

BEIGAS